

Impactanalyse en monitor: Effect van de coronacrisis op de Noord-Hollandse economie

versie 5 januari 2021

Impact coronacrisis op economie Noord-Holland

Samenvattend

- De impact van corona op de Noord-Hollandse economie is groot en groter dan op andere provincies. In maart voorzagen wij dat de Noord-Hollandse economie in 2020 mogelijk met 6,3% gaat krimpen, daar waar Nederland 5% krimpt. Op een BRP van 167 miljard van Noord-Holland (CBS, 2018) zou dit een productieverlies betekenen van 10,5 miljard euro.
- Deze prognose is gebaseerd op sectorprognoses van de Rabobank en vertaald op de specifieke sectorstructuur van Noord-Holland.
- De kwetsbaarheid van de Noord-Hollandse economie voor deze crisis komt door de specifieke Noord-Hollandse economische structuur, die zich met name in Noord-Holland zuid manifesteert:
 - NH heeft een relatief groot aandeel in de hardst getroffen sectoren: zakelijke en overige dienstverlening, horeca/toerisme, groot- en detailhandel, vervoer en opslag (met name ook luchtvaart) en cultuur;
 - NH heeft een sterke internationale oriëntatie (handel, export, Schiphol, Air France/KLM, Noordzeekanaalgebied, Greenports). Internationaal verkeer, met name luchtverkeer, staat zwaar onder druk;
 - NH heeft een relatief grote flexibele schil in de arbeidsmarkt, met name de groep zzp'ers/zelfstandigen/uitzendkrachten is groot vooral in Amsterdam en omgeving. Deze flexibele schil is getroffen door productieverlagingen en vraaguitval.
- Door de coronacrisis staat een flink deel van de Noord-Hollandse banen onder druk, voor de MRA zo'n 28% (onderzoek SEO).
- Alle prognoses gaan er in de basis vanuit dat de maatregelen in de tweede helft van 2020 ingetrokken zullen worden en dat de economie als gevolg daarvan zich vanaf de tweede helft van 2020 zal herstellen. Inmiddels is gebleken dat dit te optimistisch was.
- In de novemberraming van het Centraal Planbureau (CPB) wordt een krimp voorzien van 4,2% voor 2020 in Nederland, gevolgd door een groei van 2,8% in 2021.
- De werkelijke economische krimp bedraagt -0,2% in het eerste kwartaal, -8,5% in het tweede kwartaal gevolgd door een groei van 7,7% in het derde kwartaal (CBS). Het tweede kwartaal (-8,5%) was de grootste krimp die ooit in Nederland te zien was. De groei van 7,7% in het derde kwartaal was ook uniek. Per saldo is er sprake van 2,5% krimp in Nederland in het derde kwartaal t.o.v. een jaar geleden. In de EU is de krimp 4,4%. In EU-context is Nederland relatief licht getroffen.
- Het CBS voorziet op basis van ontwikkelingen in bedrijfstakken dat in het derde kwartaal van 2020 de provincie Noord-Holland de grootste krimp zal laten zien van alle Nederlandse provincies (groter dan -5%). Op regioniveau vertoont Haarlemmermeer de grootste kwartaalkrimp van heel Nederland: -19 tot -21%. De verklaring daarvoor is de grote afhankelijkheid van Schiphol en toeleverende dienstverlening daaraan.
- De provincie Noord-Holland heeft een aantal maatregelen getroffen om de impact van de corona-crisis te verzachten.

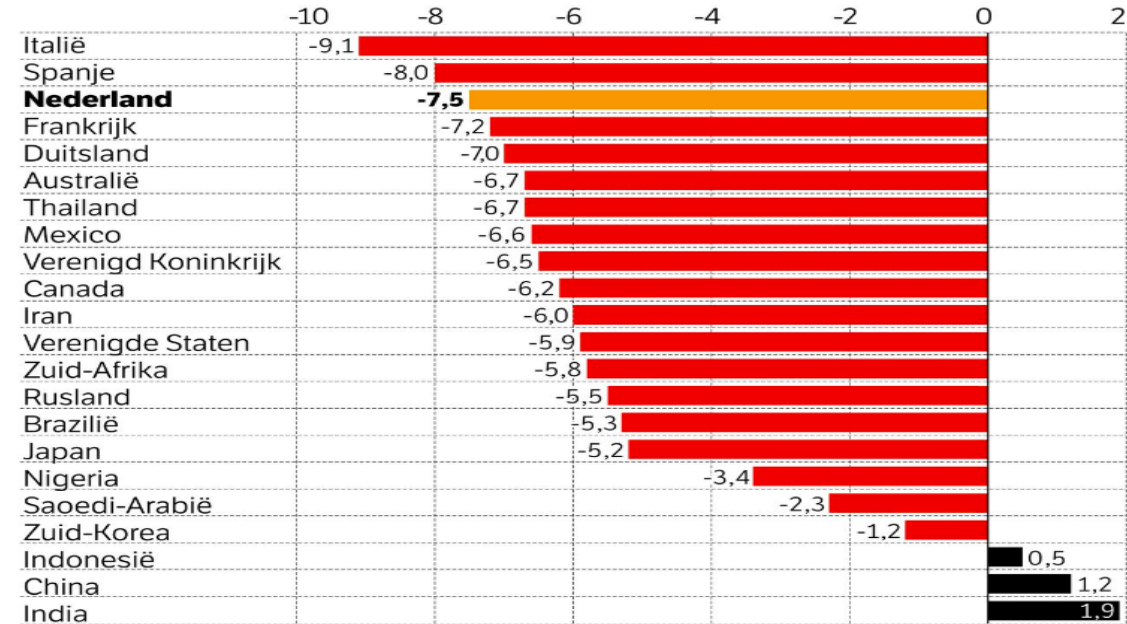
Prognoses impact op economie

Mondiaal

IMF (april 2020)

- Het International Monetary Fund (**IMF**) verwacht een krimp van 7,5% voor Nederland, na Italië en Spanje de sterkste krimp mondiaal.
- IMF noemt dit een “mild scenario” maar de economische schok is dieper dan in 2008.
- Wereldwijd zal de economie dit jaar met 3,0% krimpen. Voor de VS wordt 5,2% krimp voorzien. Daarentegen eindigen China en India met 1,2% en 1,9% in de plus.
- De krimp in de eurozone is nog groter: 7,5% in 2020. Italië wordt met een teruggang van 9,1% het zwaarst getroffen.
- Voor 2021 verwacht IMF een mondiale groei van 5,8% als de economie zich normaliseert.

Economische groei in 2020, in procenten op jaarbasis

Prognoses impact op economie (2)

Mondiaal en Nederland ING (april 2020)

- ING heeft vier scenario's voor de mondiale economie ten tijde van de coronacrisis.
- De economische krimp in 2020 in de Eurozone varieert hierin van -5,0% (best case scenario) tot -16,1% (worst case).
- Herstel in 2021 varieert van 0,5% tot 3,3% in de Eurozone.
- ING voorspelt in dit artikel voor Nederland in een basisscenario een krimp van 6 tot 8% in 2020. Een vijfde van de Nederlandse economie ligt stil in de maanden van contactbeperkingen.
- Zwaarste afname wordt verwacht voor o.a. uitzendbureau's, luchtvaart, detailhandel en horeca. Flinke afname voor o.a. technologische industrie, en vervoer. Gemiddelde afname voor groothandel, chemie en maakindustrie.
- Voor 2021 wordt een herstel verwacht van 8%.
- In het basisscenario gaat ING uit van een geleidelijke terugkeer naar normaal.
- Het alternatieve scenario gaat uit van een tweede virusgolf na de zomer. In dit scenario duurt het zeker tot april 2021 voordat het virus onder controle is en zal economie kan herstellen.
- In dit alternatieve scenario is er een krimp van meer dan 7%.

Real GDP growth (QoQ% annualised unless otherwise state) and market forecasts

Scenario 1 – Base case

	1Q	2Q	2020 3Q	4Q	FY	1Q	2Q	2021 3Q	4Q	FY
United States	-6.0	-40	22	10	-7.0	5.0	4.0	3.5	3.0	3.4
Eurozone	-15.2	-16	13	7.5	-5.0	2.5	2.0	2.0	2.0	3.2
China (YoY%)	3.6	3.9	4.0	4.5	4.0	5.8	5.9	5.6	5.7	5.8
Japan	-1	-26	18	2.0	-4.9	0.5	0.9	0.9	0.9	0.9
United Kingdom	-5.5	-35	20	8.0	-6.1	3.5	2.4	1.5	0.5	2.6
EUR/USD	1.10	1.12	1.15	1.20		1.18	1.15	1.12	1.10	
USD/JPY	107	105	100	100		102	105	108	110	
US 10-year yield (%)	0.65	0.50	0.75	0.75		1.00	1.00	1.25	1.50	

Scenario 2 – Winter lockdowns return

	1Q	2Q	2020 3Q	4Q	FY	1Q	2Q	2021 3Q	4Q	FY
United States	-6.0	-40	22	-9.5	-8.1	1.0	9.0	13.5	9.0	1.2
Eurozone	-15.2	-16	13	-6.0	-5.8	1.0	5.5	2.5	2.5	0.5
China (YoY%)	3.6	3.9	2.0	1.0	2.6	1.0	2.0	4.0	5.0	3.0
Japan	-1.0	-44	17	-22	-11	29	15	15	6.0	5.0
United Kingdom	-5.5	-35	20	-9.0	-7.1	4.5	11	5.5	3.0	1.8
EUR/USD	1.10	1.12	1.15	1.20		1.18	1.15	1.12	1.10	
USD/JPY	107	105	100	100		102	105	108	110	
US 10-year yield (%)	0.65	0.50	0.50	0.50		0.50	0.75	0.75	1.00	

Scenario 3 – 'Best case'

	1Q	2Q	2020 3Q	4Q	FY	1Q	2Q	2021 3Q	4Q	FY
United States	-6.0	-24	15	6.5	-3.6	4.5	3.0	3.0	2.5	3.4
Eurozone	-15.2	-4.5	10	4.0	-3.2	2.5	2.0	2.0	2.0	3.1
China (YoY%)	3.6	4.5	4.8	5.1	4.5	6.0	6.0	5.8	5.9	5.9
Japan	1.7	0.4	0.9	0.9	-0.6	0.9	0.9	0.9	0.9	0.9
United Kingdom	-5.5	-21	20	4.0	-3.1	1.0	1.5	1.0	1.0	2.1
EUR/USD	1.10	1.15	1.15	1.15		1.12	1.10	1.08	1.05	
USD/JPY	107	105	105	105		108	110	110	112	
US 10-year yield (%)	0.65	1.00	1.25	1.50		1.50	1.75	1.75	1.75	

Scenario 4 – 'Worst case'

	1Q	2Q	2020 3Q	4Q	FY	1Q	2Q	2021 3Q	4Q	FY
United States	-6.0	-55	-10	0.0	-14.9	3.0	23	21	9.0	1.2
Eurozone	-15.2	-50	-8.0	0.0	-16.1	4.0	30	20	10	3.3
China (YoY%)	3.6	3.0	0.0	-5.0	0.4	-7.0	1.0	4.0	6.0	1.0
Japan	-1.0	-47	-11	-19	-14	27	21	14	6.0	2.0
United Kingdom	-5.5	-46	-12	1.0	-13.1	8.0	21	17	6.5	2.3
EUR/USD	1.10	1.05	1.10	1.20		1.30	1.20	1.18	1.15	
USD/JPY	107	110	100	90		95	100	102	105	
US 10-year yield (%)	0.65	0.25	0.25	0.25		0.25	0.50	0.50	0.50	

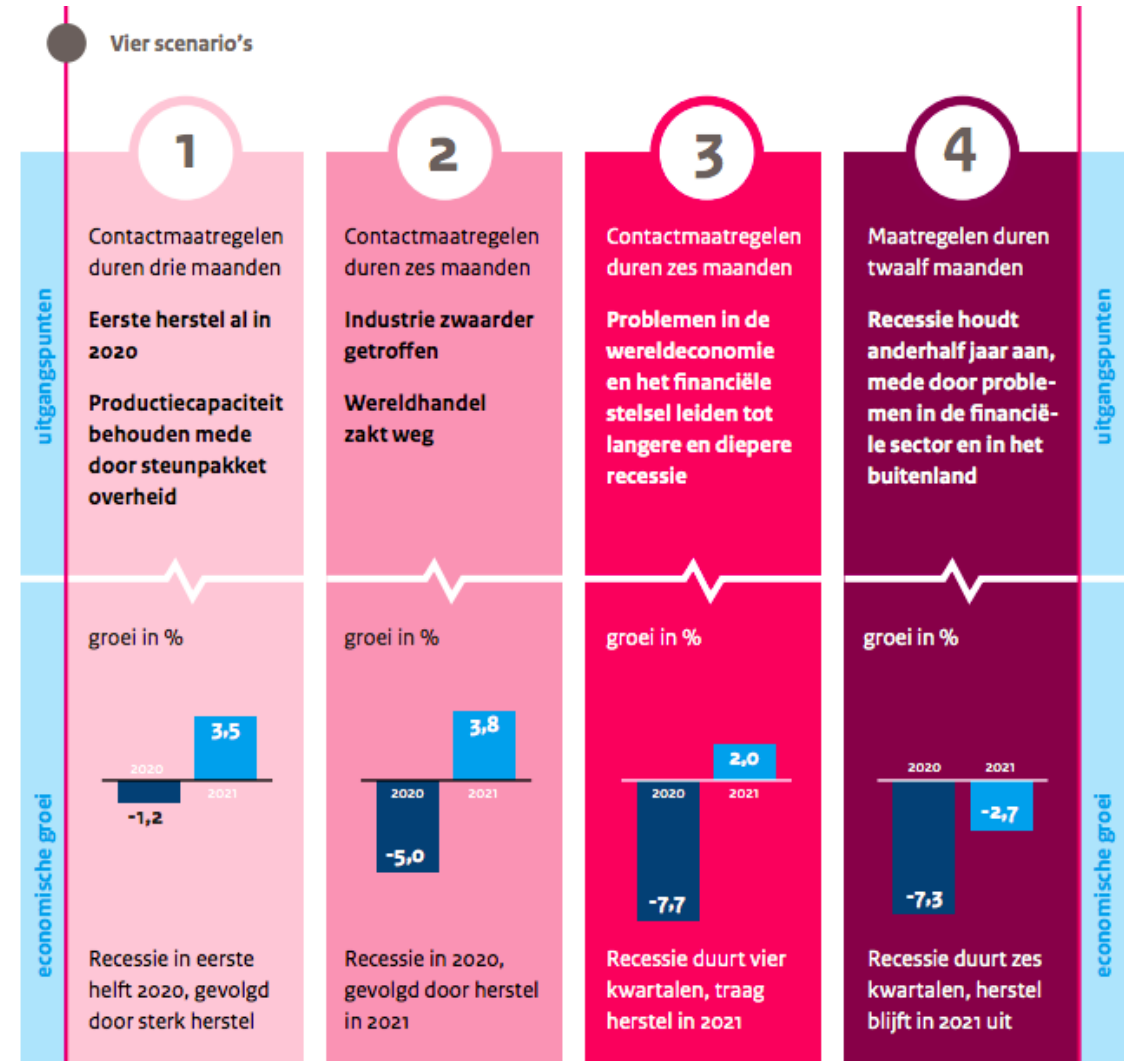
Source: ING (Note most growth forecasts rounded to nearest whole or half number)

Prognoses impact op economie (3)

Nederland

Nederland: Centraal Planbureau (CPB)

- Omdat de uitwerking van de coronacrisis grote onzekerheden met zich meebrengt, heeft het **CPB** 4 scenario's uitgewerkt van de mogelijke impact van de crisis op de economie.
- In het meest positieve scenario blijven de contactmaatregelen beperkt tot 3 maanden en blijft productiecapaciteit behouden door steunmaatregelen. De economie kan zich daarna snel herstellen.
- In de sombere scenario's blijven de contactmaatregelen 6 tot 12 maanden van kracht. Dit heeft met name negatieve gevolgen voor de industrie, de wereldhandel en het financiële stelsel.
- In deze scenario's krimpt de economie (BBP) in 2020 in alle gevallen en in een bandbreedte van -1,2% tot -7,3%. In 2021 herstelt de economie zich weer in een bandbreedte van +4,5% tot -2,7%.
- De werkloosheid loopt in 2021 op van 4,5% tot 9,4%.
- Zie verderop ook de [novemberraming](#) van het CPB.

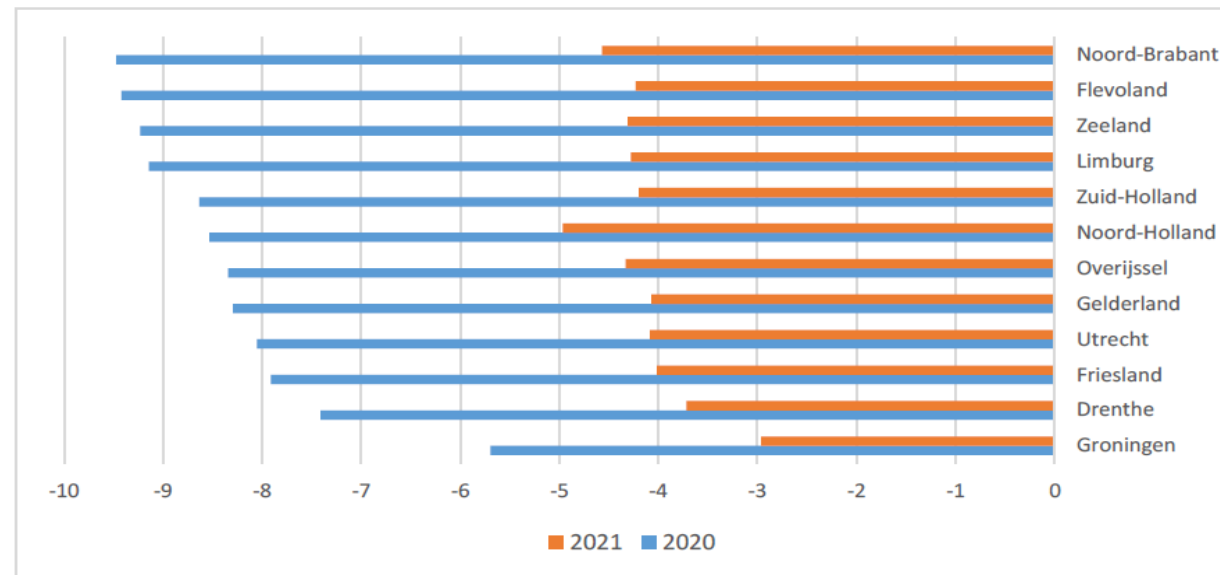
Prognoses impact op economie (3, vervolg)

Nadere detaillering CPB scenario's per provincie en sector

- De vier CPB scenario's zijn in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat door Panteia verder uitgewerkt.
- In het meest sombere scenario (scenario 4) is de toegevoegde waarde van de provincie Noord-Holland 8,5% lager dan het CPB had geraamd voor de provincie voor de coronacrisis. Dit resulteert in een krimp van 7,25% in 2020. De grootste krimp in 2020 wordt echter voor Noord-Brabant verwacht, dit vooral vanwege het grote aandeel van de sector industrie in Noord-Brabant.
- In dit scenario zal Noord-Holland in 2021 wel de grootste krimp laten zien: -5% ten opzichte van de eerdere raming van het CPB, resulterend in een krimp van -3%. Dit omdat er voor 2021 een relatief grote krimp verwacht wordt voor de sectoren financiële en zakelijke dienstverlening, handel, vervoer & horeca, bouw en verhuur van onroerend goed. Noord-Holland heeft een relatief groot aandeel in die sectoren.

Figuur S.1

invloed coronacrisis op de groei van de toegevoegde waarde per provincie, 2020 en 2021, scenario 4 (in %-punt)

Bron: Panteia.

Tabel 20 sectorstructuur van de toegevoegde waarde per provincie, 2019 (totaal regio 100%)

	landbouw, bosbouw en visserij	delfstoffen-winning	industrie	openbaar nut	bouwnij-verheid	handel, vervoer en horeca	informatie en communicatie	financiële dienst-verlening	verhuur en handel van onroerend goed	zakelijke dienst-verlening	overheid en zorg	cultuur, recreatie, overige diensten	totaal
Groningen	2	11	10	7	4	12	5	3	6	11	28	2	100
Friesland	4	2	15	1	5	18	2	6	8	12	27	2	100
Drenthe	4	3	13	2	5	17	2	3	8	12	29	2	100
Overijssel	2	0	17	2	7	19	3	4	7	12	23	2	100
Flevoland	4	0	10	2	4	25	4	3	7	18	21	2	100
Gelderland	3	0	14	2	6	20	3	4	8	13	25	2	100
Utrecht	1	0	6	1	5	18	9	12	7	17	23	3	100
Noord-Holland	1	0	6	2	17	12	13	5	16	12	8	7	100
Zuid-Holland	2	0	10	2	5	22	4	5	7	16	23	3	100
Zeeland	5	0	20	4	6	22	1	3	8	10	20	2	100
Noord-Brabant	3	0	20	2	5	21	3	5	7	15	18	2	100
Limburg	3	0	21	2	4	20	3	4	7	13	22	2	100
Extra-Regio	0	85	0	0	0	0	0	0	0	0	15	0	100
Nederland	2	1	12	2	8	18	6	5	9	14	19	3	100

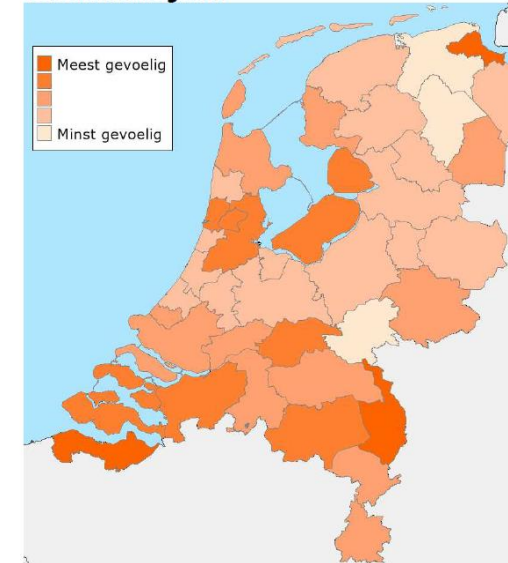
Bron: Panteia, op basis van CBS

Prognoses impact op economie (4)

Nederland en regionaal Rabobank

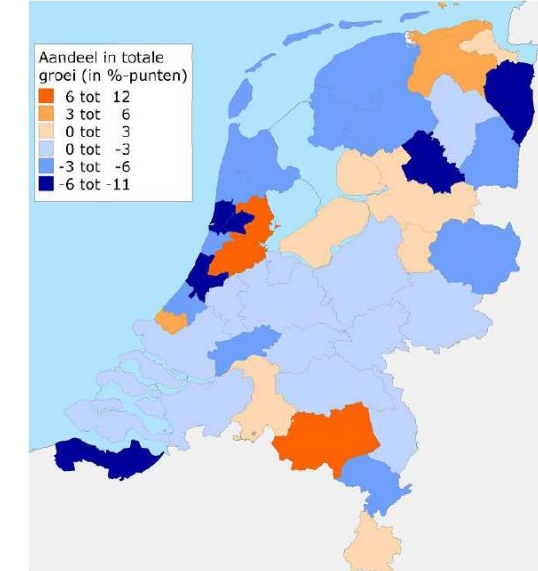
- De Rabobank verwacht een krimp van 5,0% voor Nederland in 2020. Voor 2021 wordt een groei verwacht van 4,9%.
- De meest getroffen sector is de horeca (-18%), gevolgd door de industrie (-11%), landbouw (-10%), overige zakelijke dienstverlening (-10%), vervoer en opslag (-9%), handel (-7%), bouw en overige zakelijke dienstverlening (beide -6%).
- In Noord-Holland is Groot-Amsterdam volgens de Rabobank het meest gevoelig voor de coronacrisis. Deze regio heeft een groot aandeel in de (internationale) handel (ook Greenport Aalsmeer), horeca, vrijetijdsindustrie en cultuur, vervoer en opslag (Schiphol en Noordzeekanaalgebied) en zakelijke dienstverlening.
- Daarbij komt dat Groot-Amsterdam/MRA veel van zijn groei te danken heeft aan het vestigingsklimaat. Door fysieke contactbeperkingen ontnemen bedrijven weinig voordeel van de agglomeratie-effecten (grote afzetmarkt, kennisoverdracht en arbeidsmarkt).

Figuur 5: Economische gevoeligheid voor de coronamaatregelen

Bron: RaboResearch

Figuur 6: Economische groei tussen 2013 en 2018 die is te danken aan het vestigingsklimaat

Bron: RaboResearch

Prognoses impact op economie (5)

Regionaal

SEO – Stichting Economisch Onderzoek

- Op verzoek van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) heeft SEO onderzoek gedaan naar de korte termijn impact (tot 1 juni) van de coronacrisis op de MRA (15 april 2020).
- SEO heeft berekend dat de maatregelen een negatief effect hebben van 2,3 miljard euro per maand zo lang dit voortduurt, dat is zo'n 1,5% van het BRP.
- In totaal tot 1 juni zou het productieverlies oplopen in een bandbreedte van 3,5 tot 7,5 miljard euro, afhankelijk van het scenario.
- Indien ervan uitgegaan wordt dat vanaf 1 juni de maatregelen opgeheven worden, dan krimpt de economie in de MRA in een bandbreedte van 0,0% tot -2,7%.
- De maatregelen kunnen een sterk negatief effect hebben op werkgelegenheid in de MRA. Circa 28% van de banen wordt direct of indirect getroffen. Dit zijn in totaal 507.000 banen.
- Met name de horeca wordt zwaar getroffen en ook de grote flexibele schil (vooral zzp'ers) in Amsterdam.

Effecten MRA	bovengrens	midden-schatting	ondergrens
Effect bij maatregelen t/m 01-06-2020	€ 3,5 mld	€ 5,7 mld	€ 7,8 mld
	-2,3%	-3,7%	-5,0%
Verwachting economische groei 2020*	0,0%	-1,4%	-2,7%
Potentiële impact op banen (aantal)	337,000	507,000	667,000

De tabel bevat de verwachte economische impact indien het huidige pakket aan maatregelen om het coronavirus te bestrijden wordt gehandhaafd tot 1 juni. Om uiting te geven aan de onzekerheidsmarges is naast de middenschatting een onder- en bovengrens aangegeven. In het vervolg van deze rapportage wordt uitgegaan van de middenschatting.

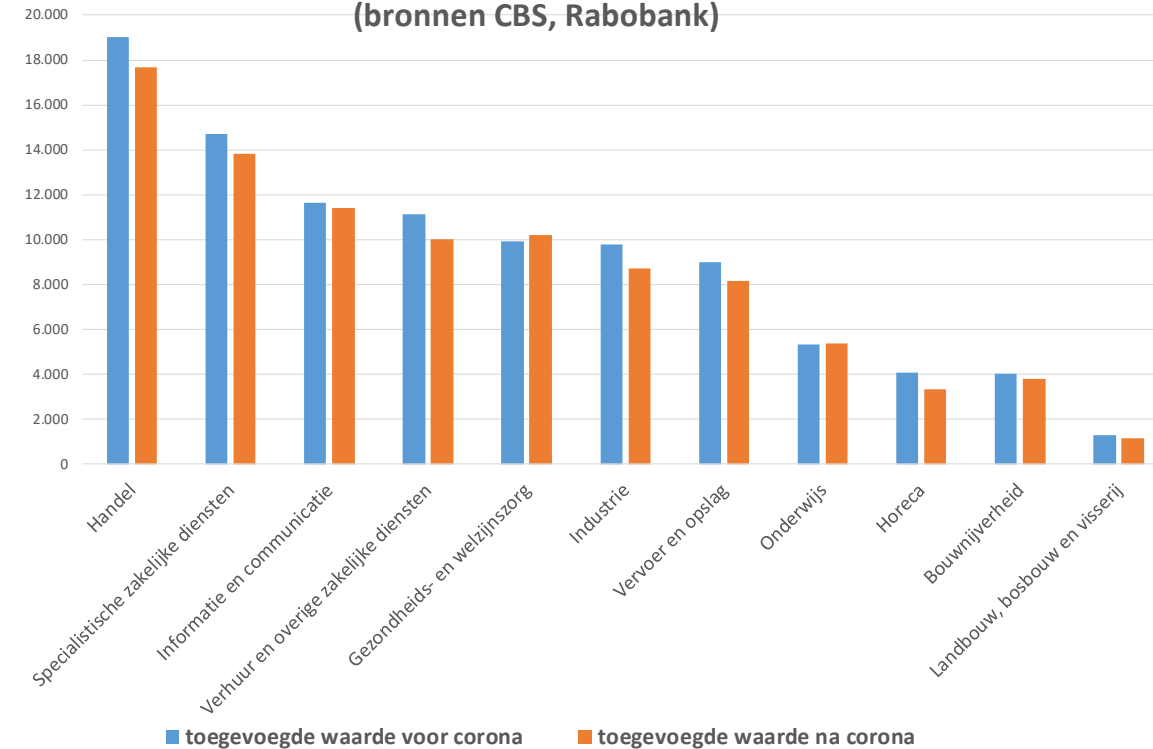
Sector in de MRA	Impact werkgelegenheid (banen, midden-schatting)
Uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling	73 duizend
Detailhandel (niet in auto's)	67 duizend
Restaurants en cafés	66 duizend
Logiesverstrekking	38 duizend
Schoonmaakbedrijven, hoveniers e.d.	36 duizend
Vervoer over land	36 duizend
Sport en recreatie	21 duizend
Autohandel en -reparatie	17 duizend
Holdings en managementadviesbureaus	16 duizend
Overige persoonlijke dienstverlening	13 duizend

Prognoses impact op economie (6)

Noord-Holland

- Indien de sectorprognoses van de Rabobank worden doorgerekend op de Noord-Hollandse sectorstructuur, dan krimpt de Noord-Hollandse economie met 6,3% in 2020. Bij dit scenario wordt ervan uitgegaan dat vanaf 1 juni de economie zich normaliseert.
- Op een BRP van 167 miljard euro (2018) betekent dit een productieverlies van 10,5 miljard euro voor Noord-Holland.
- De krimp is groter dan de krimp van 5% die de Rabobank voorspelt voor heel Nederland.
- Dit verschil is te verklaren door de specifieke sectorstructuur in Noord-Holland en de internationale oriëntatie van de Noord-Hollandse economie.
- Noord-Holland wordt vooral extra zwaar getroffen door het grote aandeel van de sectoren handel, zakelijke diensten, vervoer en opslag in Noord-Holland. Ook de grote impact op horeca (-18%), industrie (-11%) en landbouw (-10%) laat zijn sporen na.
- De impact op de agrosector zit vooral in de verwevenheid met (internationale) handel.

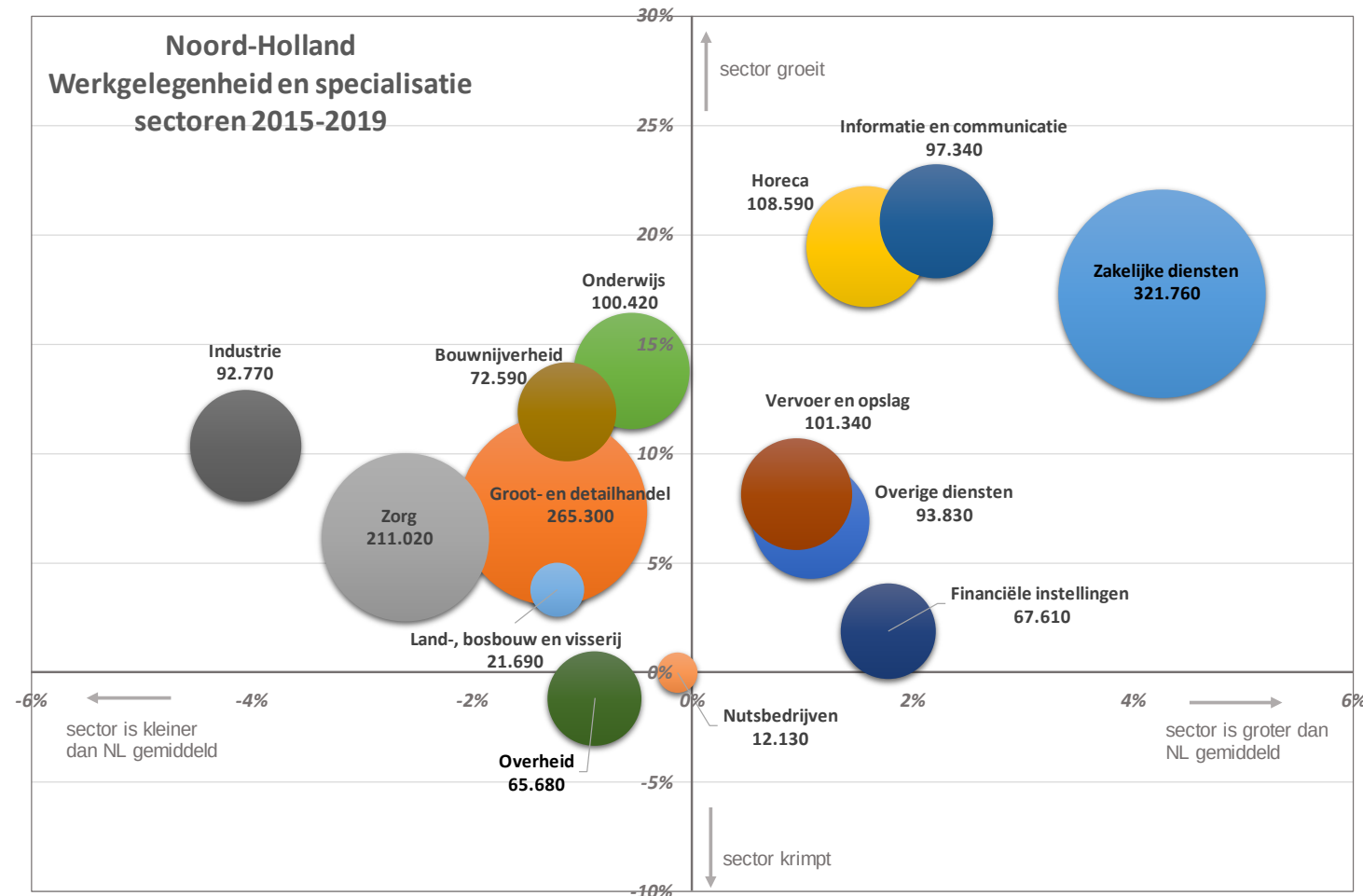
Impact coronacrisis op toegevoegde waarde branches Noord-Holland
(bronnen CBS, Rabobank)

Sectorstructuur Noord-Holland

Noord-Hollandse sectorstructuur tot de coronacrisis in werkgelegenheid (bron: LISA)

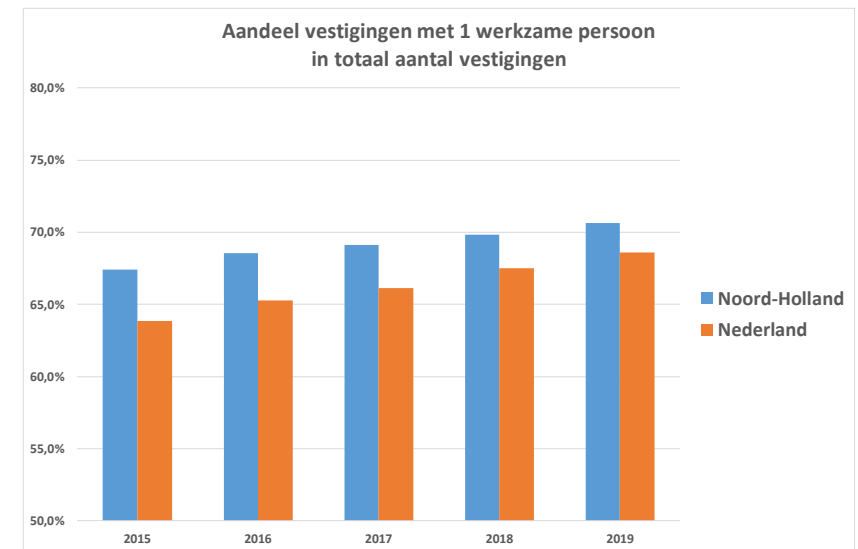
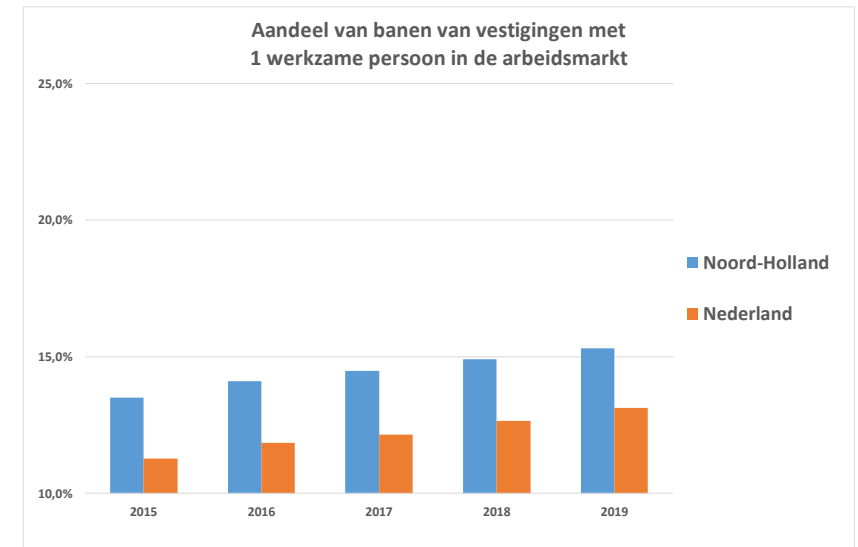
- Noord-Holland heeft ruim 1,6 miljoen banen.
- De grootste sectoren (zie omvang bollen) qua werkgelegenheid zijn de zakelijke dienstverlening, groot- en detailhandel en de zorg.
- De horizontale as laat de specialisatie zien t.o.v. Nederland: Noord-Holland is het meest gespecialiseerd in zakelijke diensten en het minst in industrie.
- De verticale as laat de groei van de sector in Noord-Holland zien de afgelopen 5 jaar: ICT, horeca en zakelijke diensten groeiden het hardst, overheid en nutsbedrijven het minst.
- De maatregelen i.v.m. de coronacrisis hebben op korte termijn vooral impact op horeca, groot- en detailhandel, vervoer en opslag en industrie.
- Daarnaast is de flexibele schil van de arbeidsmarkt (zzp'ers, uitzendwerk) hard geraakt.

Zelfstandigen in Noord-Holland

Noord-Holland heeft een arbeidsmarkt met een relatief hoog aandeel zelfstandigen, eenmanszaken, freelancers en zzp'ers

- Er zijn in Noord-Holland 353.000 vestigingen van bedrijven en instellingen. Daarvan is bijna 250.000 een vestiging met 1 werkzame persoon (een zelfstandige, eenmanszaak, freelancer of zzp'er). Ruim 70% van de vestigingen zijn dus vestigingen waar 1 persoon werkt. In Nederland is dat ruim 68%. (bron: LISA)
- Uitgedrukt in banen: deze 250.000 banen van zelfstandigen, zzp'ers enz. maakt 15,3% uit van de totale werkgelegenheid in Noord-Holland. In Nederland is dat 13,1%.
- Deze groep maakt deels onderdeel uit van de zogenaamde 'flexibele schil' van de arbeidsmarkt. Dat is tijdelijk werk in de vorm van korte projecten, opdrachten en invalwerk.
- Deze groep is kwetsbaar in tijden van economische recessie en crisis, omdat de vraag naar tijdelijk en flexibel werk sterk kan teruglopen. Dit is afhankelijk per sector.
- De uitzendbranche is een ander deel van de flexibele schil van de arbeidsmarkt. De ABU (Algemene Bond Uitzendondernemingen) monitort de uren en omzet hiervan. In week 13-16 daalde het aantal uitzenduren met 24% t.o.v. dezelfde periode vorig jaar. De omzet daalde met 17%.

Novemberraming Centraal Planbureau (CPB)

4,2% economische krimp voor 2020, 2,8% groei in 2021

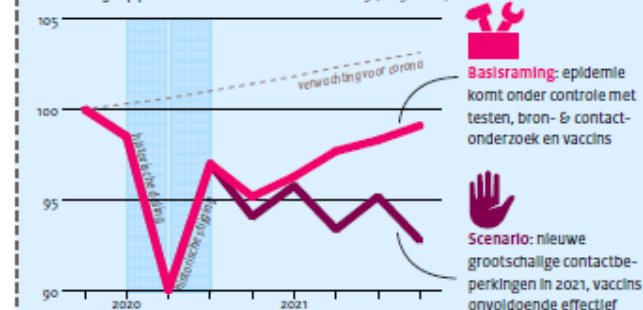
- In de novemberraming voorziet het CPB voor Nederland een bbp-daling van 4,2% in de basisraming, gevolgd door 2,8% groei in 2021.
- De werkloosheid groeit in het basisscenario van 3,4% van de beroepsbevolking in 2019 naar 4,1% in 2020 en 6,1% in 2021.
- In het somberder 'start-stop' scenario, waarbij verondersteld is dat er nieuwe coronagolven volgen en onvoldoende vaccins beschikbaar zijn, zou de economie in 2020 met 4,5% krimpen en in 2021 0,6% verder krimpen.
- De werkloosheid groeit in dit start-stop scenario van 3,4% van de beroepsbevolking in 2019 naar 4,2% in 2020 en 7,4% in 2021.

Herstel, maar onzekerheid blijft

De Nederlandse economie is in het derde kwartaal scherp opgeveerd na de historische terugval in handel en productie een kwartaal eerder.

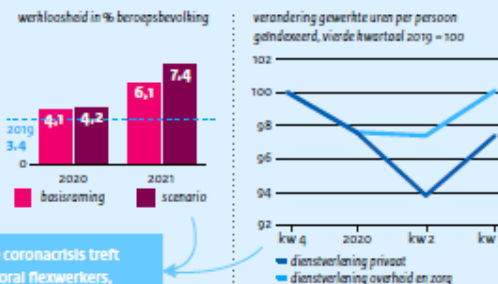
De tweede golf contactbeperkingen leidt echter tot een nieuwe (kleinere) terugval en de onzekerheid blijft groot

Economie herstelt, maar komt niet terug op oude niveau
verandering bbp per kwartaal t.o.v. vierde kwartaal 2019 (2019 = 100)

arbeidsmarkt

Forse oploep van werkloosheid is beperkt door steunmaatregelen en herstel in derde kwartaal. Herstel uit zich eerst in stijging gewerkte uren

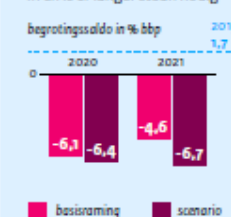

De coronacrisis treft vooral flexwerkers, zzp'ers en jongeren hard

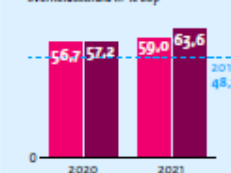

overheid

Het begrotingstekort neemt in 2021 af door herstel en de afbouw van steun. In het scenario zet het herstel later in en is er langer steun nodig

De steunmaatregelen en recessie brengen de overheidsfinanciën ook in het scenario niet in gevaar

Wat was er gebeurd met de economie zonder lockdown? Ook dan was de consumptie gedaald, en mogelijk zelfs meer, omdat mensen uit besmettingsangst vrijwillig afstand houden en bijvoorbeeld horeca en winkels mijden

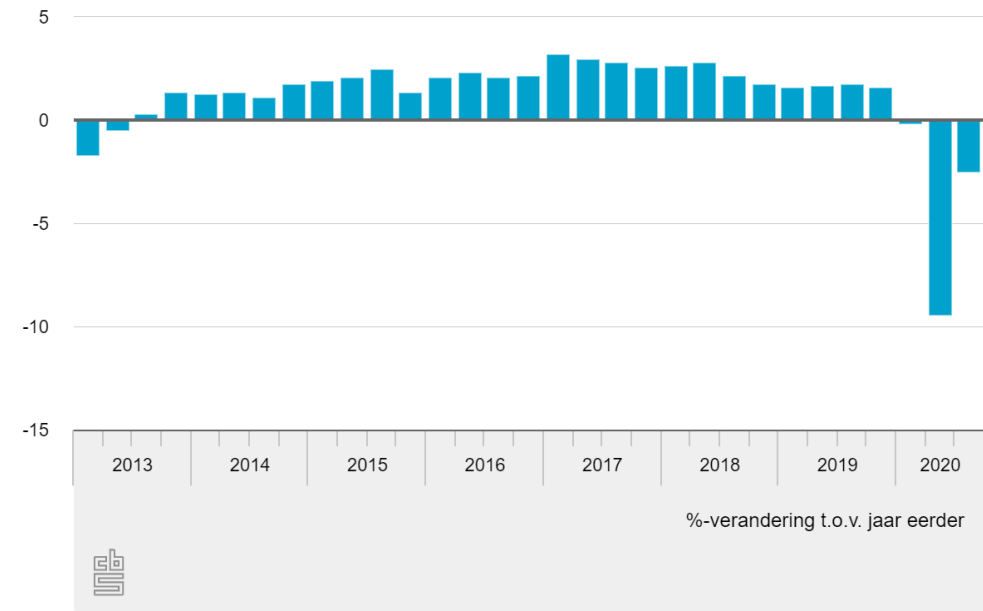
Zie pagina 13 → daling van consumptie doet economische kosten van een lockdown hoger lijken dan ze zijn

Economisch groei derde kwartaal Nederland

Economie veert weer op met 7,7% groei in derde kwartaal 2020

- Het CBS [publiceerde](#) op 13 november de cijfers van het bruto binnenlands product (bbp) van het tweede kwartaal van Nederland. Met het bbp wordt de totale omvang van de economie gemeten.
- In het derde kwartaal van 2020 is de economie met 7,7% gegroeid ten opzichte van het tweede kwartaal. Volgens het CBS is dit de grootste groei in een kwartaal in de historie.
- In het tweede kwartaal was er sprake van een historische krimp van 8,5%. In het eerste kwartaal kromp de economie met 0,2%.
- De sterke groei in het derde kwartaal weegt niet op tegen de daling in de eerste twee kwartalen. Ten opzichte van het vierde kwartaal van 2020 is er per saldo sprake van een krimp van 3% in 2021.
- De groei is voor meer dan de helft toe te schrijven aan de sterk gestegen consumptie van huishoudens. Ook namen overheidsconsumptie, het handelssaldo en investeringen toe.

Bruto binnenlands product (volume)

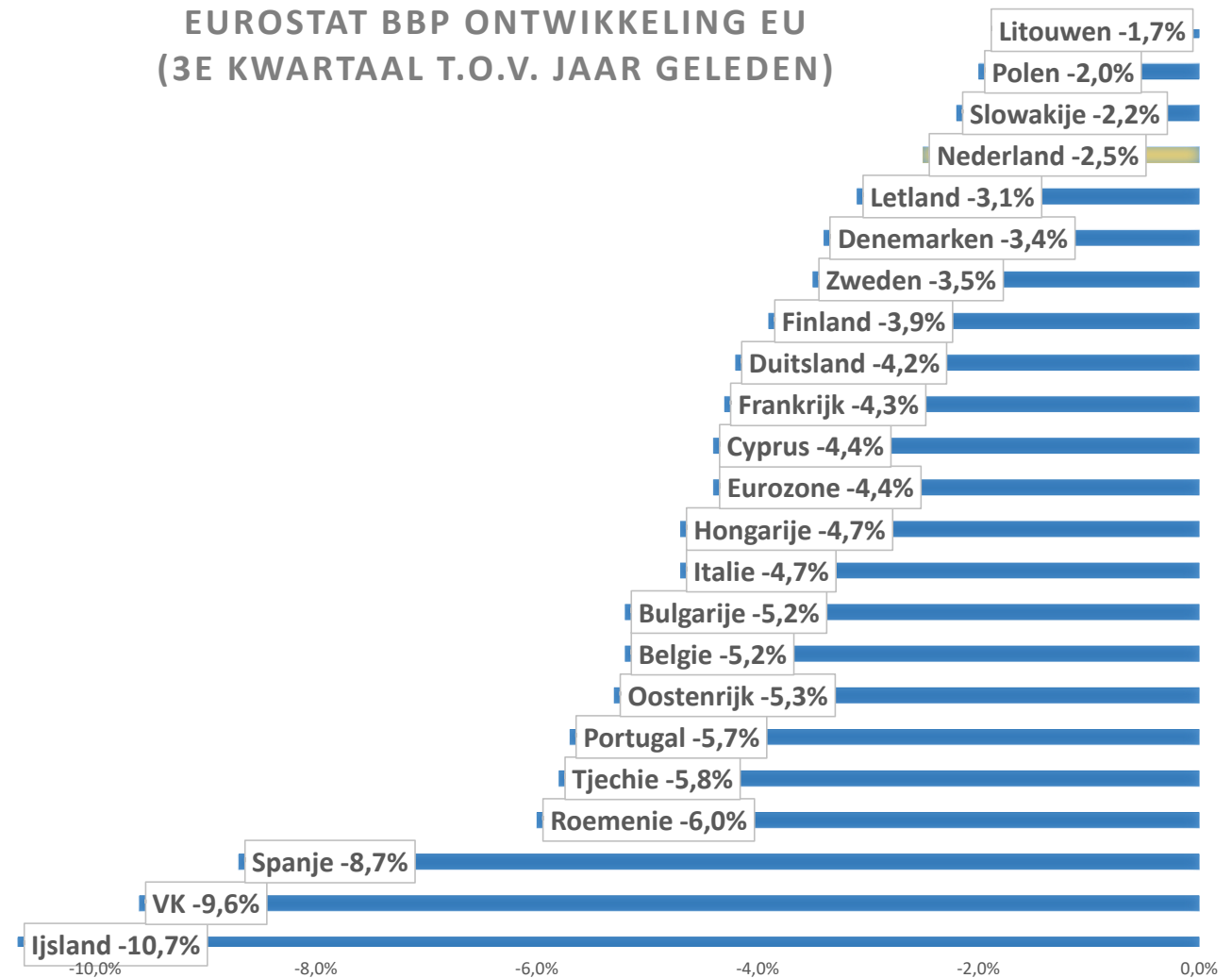

Economisch ontwikkeling in EU context

Nederlandse economie is minder hard getroffen dan meeste andere EU landen

- Met een jaar op jaar krimp van 2,5% behoort Nederland tot de minst getroffen economieën van de EU (bron Eurostat)
- Het VK is zwaar getroffen met een krimp van 9,6%. Dit komt deels ook door het Brexit-effect.
- In de Eurozone kromp de economie gemiddeld met 4,4%.

EUROSTAT BBP ONTWIKKELING EU
(3E KWARTAAL T.O.V. JAAR GELEDEN)

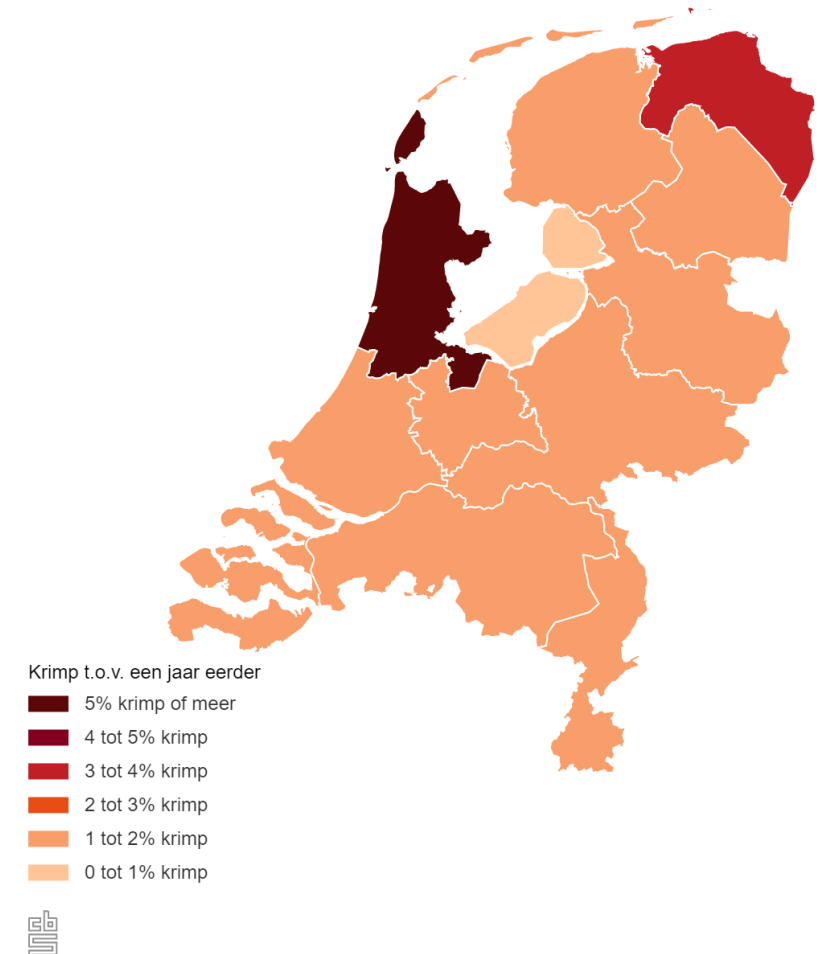

CBS cijfers regionale economie november 2020

Economie van de provincie Noord-Holland krimpt het hardst in Nederland

- Het CBS publiceerde op 18 november kwartaalcijfers over de regionale economie op basis van prognoses van kwartaalontwikkelingen van bedrijfstakken. Het gaat om de ontwikkeling van het bruto regionaal product van het eerste en tweede kwartaal van 2020 vergeleken met een jaar eerder.
- Noord-Holland laat de grootste economische terugval zien van alle provincies: meer dan 5% krimp.
- De verklaring hiervoor is dat de economie van Noord-Holland, met name het zuidelijk deel van de provincie, een relatief groot aandeel heeft in de sectoren die het meest kwetsbaar zijn voor de coronamaatregelen. Het gaat hier met name om verkeer en vervoer (vooral luchtvaart), internationale handel en detailhandel, zakelijke dienstverlening, toerisme en horeca, en de flexibele schil van de arbeidsmarkt (uitzendkrachten, zzp'ers en andere zelfstandigen).

Economische groei, 3e kwartaal 2020

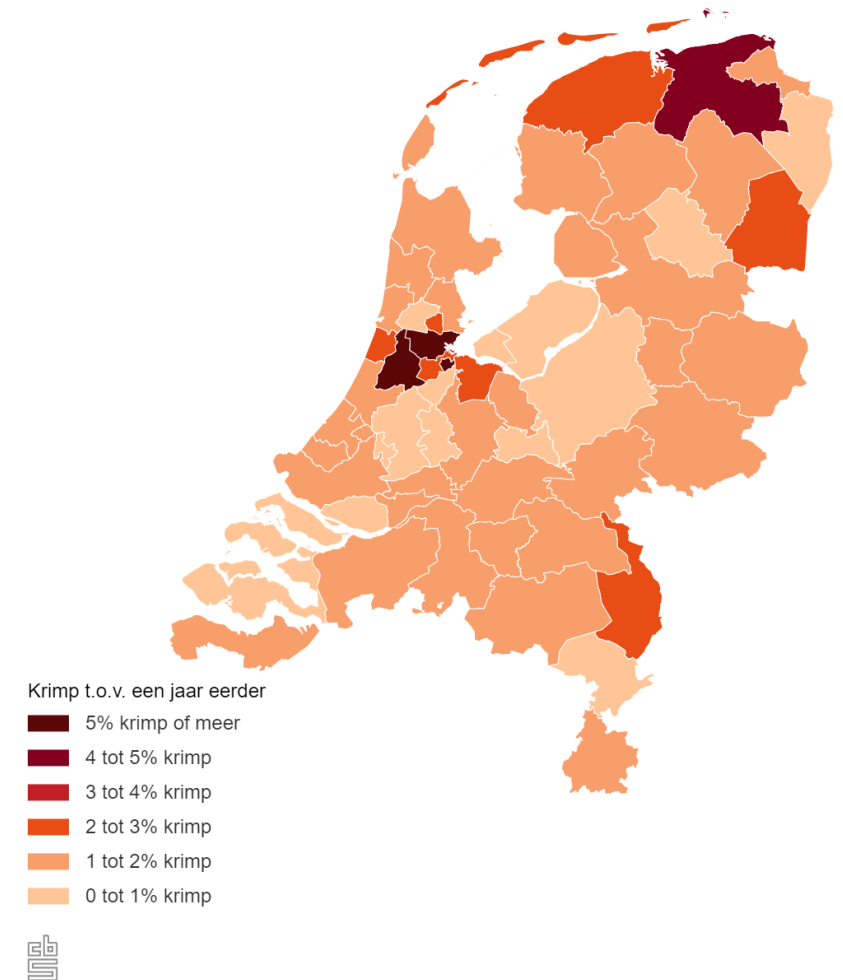

CBS cijfers regionale economie november 2020 (vervolg)

Haarlemmermeer is het hardst getroffen in Nederland (-19% tot -21%)

- Inzoomend op deelregio's laat zien dat Haarlemmermeer de grootste krimp van Nederland heeft: -19 tot -21%.
- De verklaring is dat de economie van Haarlemmermeer voor een groot deel afhankelijk is van Schiphol en de daaraan gerelateerde dienstverlening. De luchtvaartsector is zwaar getroffen door de coronamaatregelen.
- Ook de economie van Amsterdam is zwaar getroffen (-6% tot -7%). De Amsterdamse economie is met name kwetsbaar door zijn grote aandeel in de meest getroffen sectoren als zakelijke dienstverlening, (detail)handel, horeca en toerisme, en de structuur van de arbeidsmarkt met een groot aandeel in de flexibele schil.
- De IJmond, nog zwaar getroffen in het tweede kwartaal, is inmiddels terug op een 'normaal' niveau met een krimp van 1% tot 2%. De verwachtingen voor de krimp in het tweede kwartaal kwam door het grote aandeel van de industrie (Tata Steel) in de IJmond.
- De Kop van Noord-Holland vertoont de minste krimp in de provincie: -1 tot -2%. Deze regio heeft relatief een klein aandeel in de hardst getroffen sectoren (daarvan vooral de zakelijke dienstverlening).

Economische groei, 3e kwartaal 2020

Overzicht maatregelen

Noodpakket voor banen en economie

Tijdelijke financiële regelingen

✓ = regeling is open

Rijksoverheid

- Ons loket PIM (programma investeringsgereed innovatief MKB Noord-Holland) heeft een overzicht van alle maatregelen gepubliceerd.
- Zie ook rijksoverheid.nl

Tegemoetkoming inkomsten en salarissen		
	Voor wie?	Waar aanvragen?
Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid (NOW) ✓	Werkgevers met tenminste 20% omzetverlies	UWV.nl/now
Coulance rond schriftelijk vastleggen vast contract ✓	Werkgevers	Belastingdienst.nl/coronavirus
Overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) ✓	Zelfstandig ondernemers, waaronder zzp'ers	Eigen gemeente
Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren COVID-19 (TOGS) ✓	Mkb-ondernemers die direct getroffen worden door overheidsmaatregelen*	Rvo.nl/tegemoetkomingcorona
Uitstel belastingen		
Uitstel van belastingbetaling ✓	Alle ondernemers en zzp'ers	Belastingdienst.nl/coronavirus
Deblokkeren g-rekening ✓	Alle ondernemers die personeel uitlenen	Belastingdienst.nl/coronavirus
Verlaging invorderingsrente ✓	Alle ondernemers en zzp'ers	Gaat automatisch
Verlaging belastingrentes	Alle ondernemers en zzp'ers	Gaat automatisch
Wijziging voorlopige aanslag ✓	Alle ondernemers en zzp'ers	Mijn Belastingdienst (Zakelijk)
Toerismebelasting	Bedrijven in horeca en vrijetijdbranche	Eigen gemeente
Versoepeling kredieten		
Verruiming Borgstelling MKB ✓	Zzp en mkb**	Uw kredietverstrekker
Garantie Ondernemingsfaciliteit (GO-regeling)	Mkb en Grootbedrijf	Uw kredietverstrekker
Qredits ✓	Zelfstandigen en mkb	Qredits.nl
Fonds voor overbruggingskredieten voor non-bancair gefinancierde bedrijven	Startups, scale-ups en ander non-bancair gefinancierd mkb	Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's)

* mits voldaan aan de voorwaarden op rvo.nl/tegemoetkomingcorona

** m.u.v. enkele sectoren, zie [RVO.nl/BMKB](https://rvo.nl/BMKB). Voor land- en tuinbouw, visserij en aquacultuur is er de Borgstelling MKB-Landbouwkredieten Corona (BL-C), zie [RVO.nl/BL-C](https://rvo.nl/BL-C).

14 april 2020

Overzicht maatregelen

€ 110 miljoen om de gevolgen van de coronacrisis te verzachten

- Provinciale Staten (PS) van Noord-Holland hebben in de vergadering van 18 mei **besloten** om € 110 miljoen te besteden aan maatregelen om de gevolgen van de coronacrisis te verzachten.
- € 100 miljoen is bedoeld voor een economisch herstel- en duurzaamheidsfonds.
- Daarnaast is € 10 miljoen bedoeld voor een provinciaal noodfonds voor de sociale infrastructuur ten behoeve van culturele instellingen en maatschappelijke organisaties als dorps- en buurthuizen.
- Deze fondsen worden nog in de komende tijd uitgewerkt.

Eerdere maatregelen provincie Noord-Holland:

- PIM (programma investeringsgereed innovatief MKB Noord-Holland) is toegankelijk voor een **overzicht** van alle maatregelen.
- PIM houdt online spreekuren voor ondernemers.
- De financieringstafel Noord-Holland noord is tijdelijk crisistafel om gericht ondernemers in de problemen te helpen.
- Het Participatiefonds Duurzame Economie NH en het Innovatiefonds NH gaan soepel om met voorwaarden van bestaande financieringen.
- PIM adviseert getroffen ondernemers over steunmaatregelen en werkkapitaal. De verplichte bijdrage voor een maatwerktraject voor 2 maanden is geschrapt.
- De door de provincie gesponsorde of gesubsidieerde evenementen waar al kosten voor zijn gemaakt, kunnen rekenen op coulance van de provincie.
- Alle bouwwerkzaamheden en aanbestedingen gaan door zolang dit binnen de landelijke maatregelen kan en kunnen op coulance rekenen.

Monitor: Impact coronacrisis op de Noord-Hollandse economie

Opzet van de monitor

Om actueel te kunnen volgen welke effecten de coronacrisis heeft op de Noord-Hollandse economie is een monitor opgezet met economische indicatoren die frequent worden geactualiseerd waarbij een effect verwacht wordt. De monitor laat zien in welke sectoren bedrijven in zwaar weer komen, waar mogelijke faillissementen ontstaan en brengt de effecten op de beroepsbevolking en werkgelegenheid in beeld. Ook worden de effecten op demografie en de woningmarkt meegenomen gezien de grote relatie met de economie.

De monitor kan gebruikt worden voor het bepalen van de inzet van provinciale maatregelenpakketten. Ter verduidelijking, het gaat hierbij om het monitoren van de effecten op de economie en werkgelegenheid in Noord-Holland, nog niet om het direct meten van het effect van provinciale maatregelen.

Op de volgende pagina is beschreven welke indicatoren in de monitor zijn opgenomen. Eind februari werd in Nederland het eerste coronageval gemeld en veel maatregelen werden in de maand maart ingevoerd.

Indicatoren

Uitgangspunt voor de monitor is deze tabel met indicatoren. Het betreft indicatoren die frequent worden geactualiseerd en beschikbaar zijn op het niveau van de provincie Noord-Holland. Vooral het CBS en UWV vormen een belangrijke bron voor de monitor, ook is gebruik gemaakt van de coronamonitor van arbeidsmarktinzicht.nl.

De monitor wordt verder uitgebreid met relevante indicatoren als die op provinciaal niveau beschikbaar komen.

Indicator	Bron	Frequentie actualisering
Werkenden en Werkloosheid	CBS	Kwartaal
Uitkeringen	UWV	Maandelijks
Gebruik NOW-regeling	UWV	Infrequent
Vacatures	CBS	Kwartaal
Consumentenvertrouwen	CBS	Kwartaal
Faillissementen	CBS	Wekelijks
Vertrouwen bedrijfsleven	CBS	Kwartaal
Belemmeringen bedrijfsleven	CBS	Kwartaal
Demografische ontwikkelingen	CBS	Maandelijks
Nieuwbouwwoningen	CBS	Maandelijks
Bouwvergunningen	CBS	Kwartaal
Woningmarkt	Kadaster	Kwartaal
Internationale bereikbaarheid	CBS/OIS	Maandelijks/Kwartaal
Logiesaccommodaties	CBS	Kwartaal

Werkenden en werkloosheid

Arbeidsparticipatie

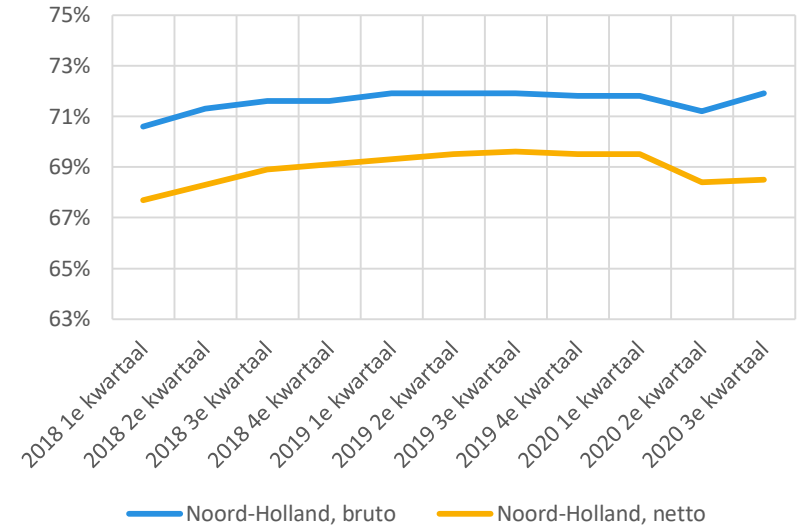
Het CBS publiceert op provinciaal niveau elk kwartaal de actuele statistieken over de regionale arbeidsdeelname. De economie van Noord-Holland stond er bij de cijfers van het 1e kwartaal van 2020 goed voor, veel mensen waren aan het werk en de werkloosheid was extreem laag. Tekorten op de arbeidsmarkt vormden een belemmering voor economische groei.

De bruto arbeidsparticipatie (het aandeel van de werkzame en werkloze beroepsbevolking in de bevolking) en de netto arbeidsparticipatie (het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking) zijn in het 3^e kwartaal van 2020 iets gestegen in vergelijking met het 2^e kwartaal. In het 3^e kwartaal zijn de bruto en netto arbeidsparticipatie gestegen met respectievelijk +0,7% en +0,1%.

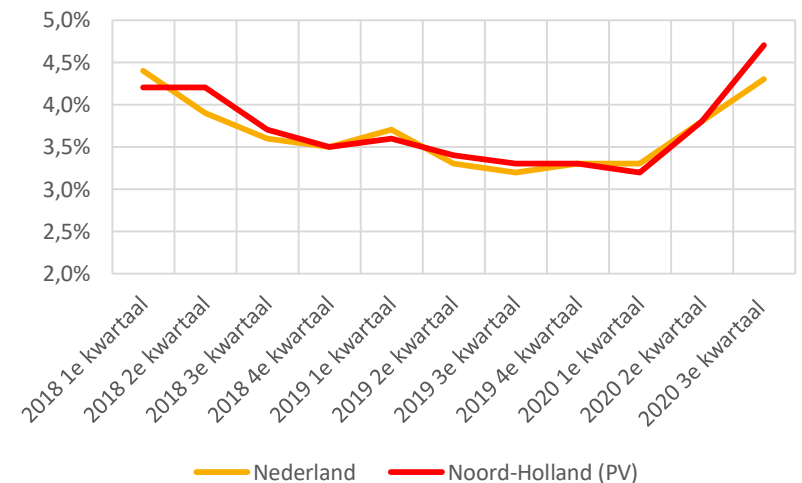
Werkloosheid

In 2014, het laagste punt bij de vorige crisis, was de werkloosheid in Nederland bijna 8%. Hierna is de werkloosheid continu gedaald. Met respectievelijk 3,3% en 3,2% lag de werkloosheid in Nederland en Noord-Holland begin 2020 op het laagste niveau ooit. De corona-effecten worden in het 3^e kwartaal nog duidelijker zichtbaar. De werkloosheid is in Noord-Holland gestegen met +0,9% t.o.v. het 2^e kwartaal. In Noord-Holland ligt het werkloosheidspercentage op 4,7% en in Nederland op 4,3%.

Arbeidsparticipatie (%)

Werkloosheid (%)

Uitkeringen (WW en Bijstand)

WW

Het UWV publiceert maandelijks actuele statistieken over de regionale arbeidsdeelname. Personen die geheel of gedeeltelijk werkloos worden, kunnen een werkloosheidsuitkering (WW-uitkering) aanvragen. De WW is een tijdelijke uitkering om het verlies aan inkomen tussen twee banen op te vangen.

Noord-Holland

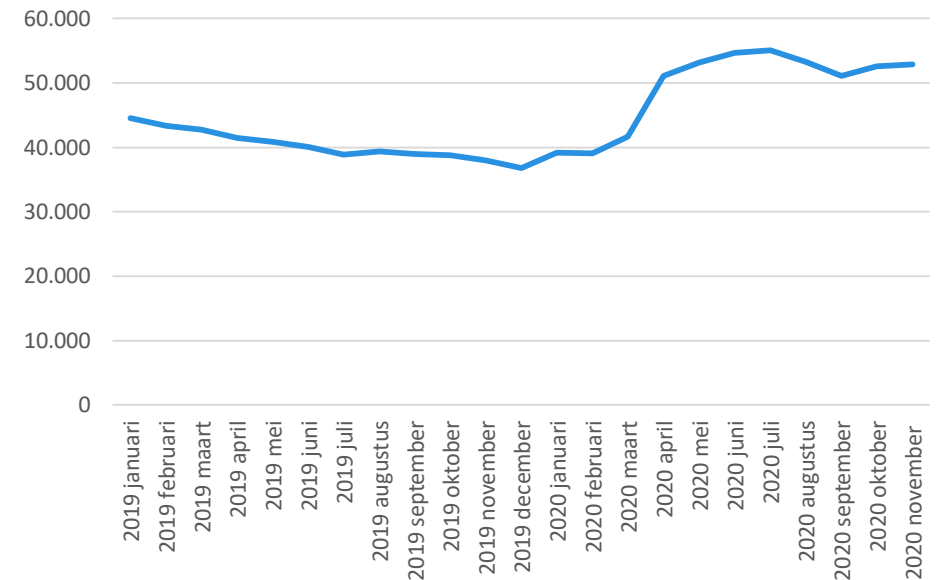
Na een daling in WW-uitkeringen tussen juli en september is het aantal WW-uitkeringen weer gestegen naar bijna 53 duizend in november. Tussen oktober en november 2020 is het aantal WW-uitkeringen in Noord-Holland toegenomen met 278 uitkeringen.

In alle beroepsklassen is het aantal WW-uitkeringen in Noord-Holland toegenomen tussen februari en november. De relatieve toename tussen februari en november zat vooral bij dienstverlenende beroepen (+108%), beroepen waarvan de beroepsklasse onbekend is (+60%) en beroepen in de transport en logistiek (+52%).

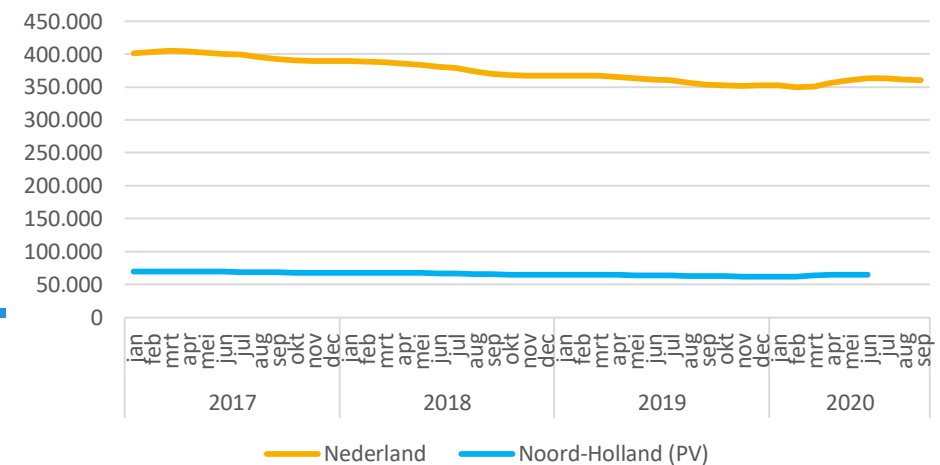
Bijstand

Personen van 18 jaar of ouder die niet genoeg inkomen of eigen vermogen hebben om in hun levensonderhoud te voorzien en geen beroep kunnen doen op een andere voorziening of uitkering, hebben recht op bijstand. Het CBS publiceert deze cijfers per maand. De laatste provinciale cijfers zijn van juni 2020. Landelijk lopen de cijfers tot september 2020. Landelijk is het aantal bijstandsuitkeringen na een stijging weer verder gedaald met 1.000 uitkeringen tussen augustus en september. In de provincie Noord-Holland is het aantal uitkeringen tussen mei en juni ook iets gedaald met 50 uitkeringen.

Noord-Holland: Aantal WW-uitkeringen

Aantal bijstandsuitkeringen aan personen tot de AOW-leeftijd

WW naar regio

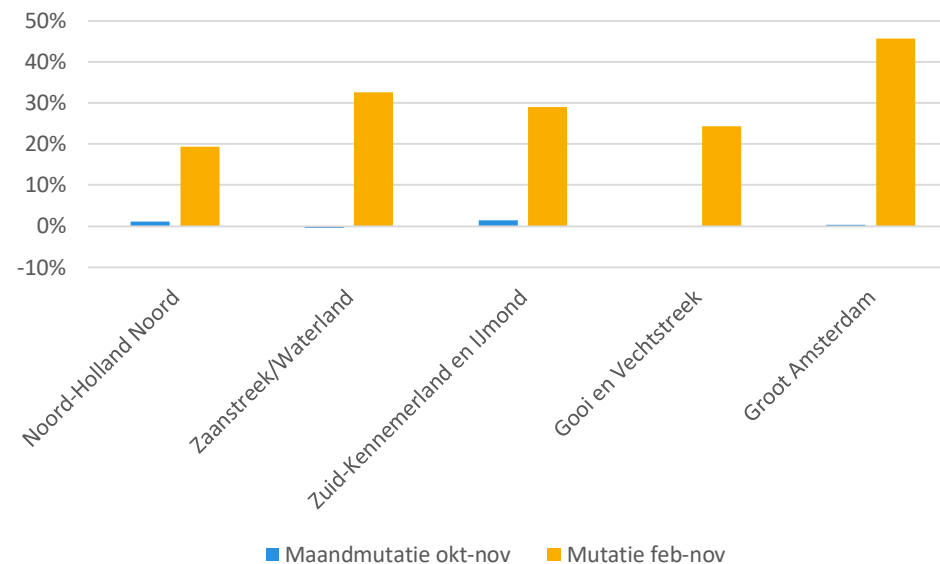
Ontwikkeling per arbeidsmarktregio november 2020 t.o.v. 2019 en februari-november 2020

In vergelijking met vorig jaar is het aantal WW-uitkeringen in alle regio's in november 2020 hoger. Ondanks de NOW-regelingen verwacht UWV volgend jaar een verdere stijging van de WW, tot een niveau dat vergelijkbaar is met de aantallen tijdens de top van de financiële crisis in 2013/2014.

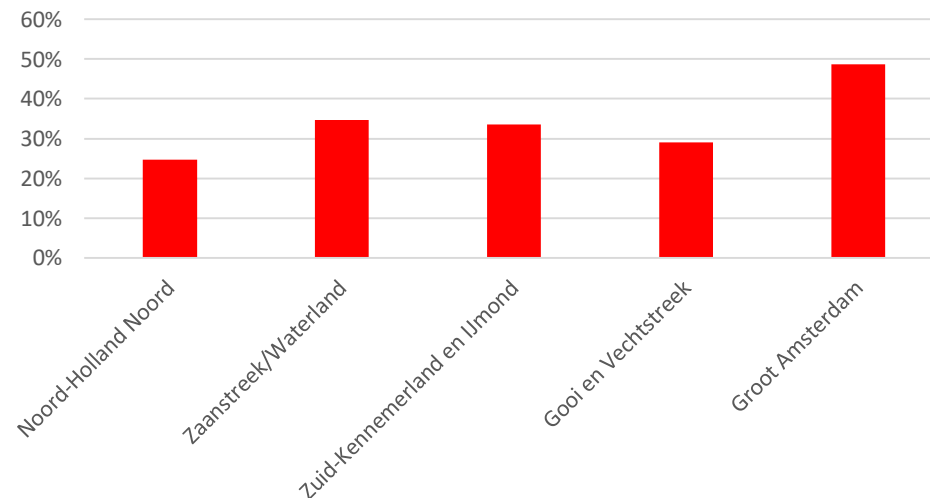
Tussen oktober en november 2020 is het aantal WW-uitkeringen in de regio's redelijk stabiel gebleven. In Noord-Holland Noord, Zuid-Kennemerland en IJmond en Groot Amsterdam is het aantal uitkeringen iets gestegen (respectievelijk 105, 92 en 113 uitkeringen). In Zaanstreek/Waterland (-24 uitkeringen) en Gooi en Vechtstreek (-9 uitkeringen) is het aantal uitkeringen iets afgenomen.

In Noord-Holland is in Groot-Amsterdam het aantal WW-uitkeringen het sterkst toegenomen in november 2020 t.o.v. november 2019 (+49%). In Gooi en Vechtstreek en Noord-Holland Noord is het aantal WW-uitkeringen het minst toegenomen met respectievelijk 29% en 25%. De toename WW-uitkeringen ligt in Zaanstreek/Waterland (+35%) en Zuid-Kennemerland en IJmond (+34%) hiertussen in. In alle Noord-Hollandse regio's ligt het aantal WW-uitkeringen boven het Nederlands gemiddelde van 21,4%.

% Mutatie WW-uitkeringen feb-nov en okt-nov 2020

Jaarmutatie WW-uitkeringen per arbeidsmarktregio nov 2020 t.o.v. nov 2019

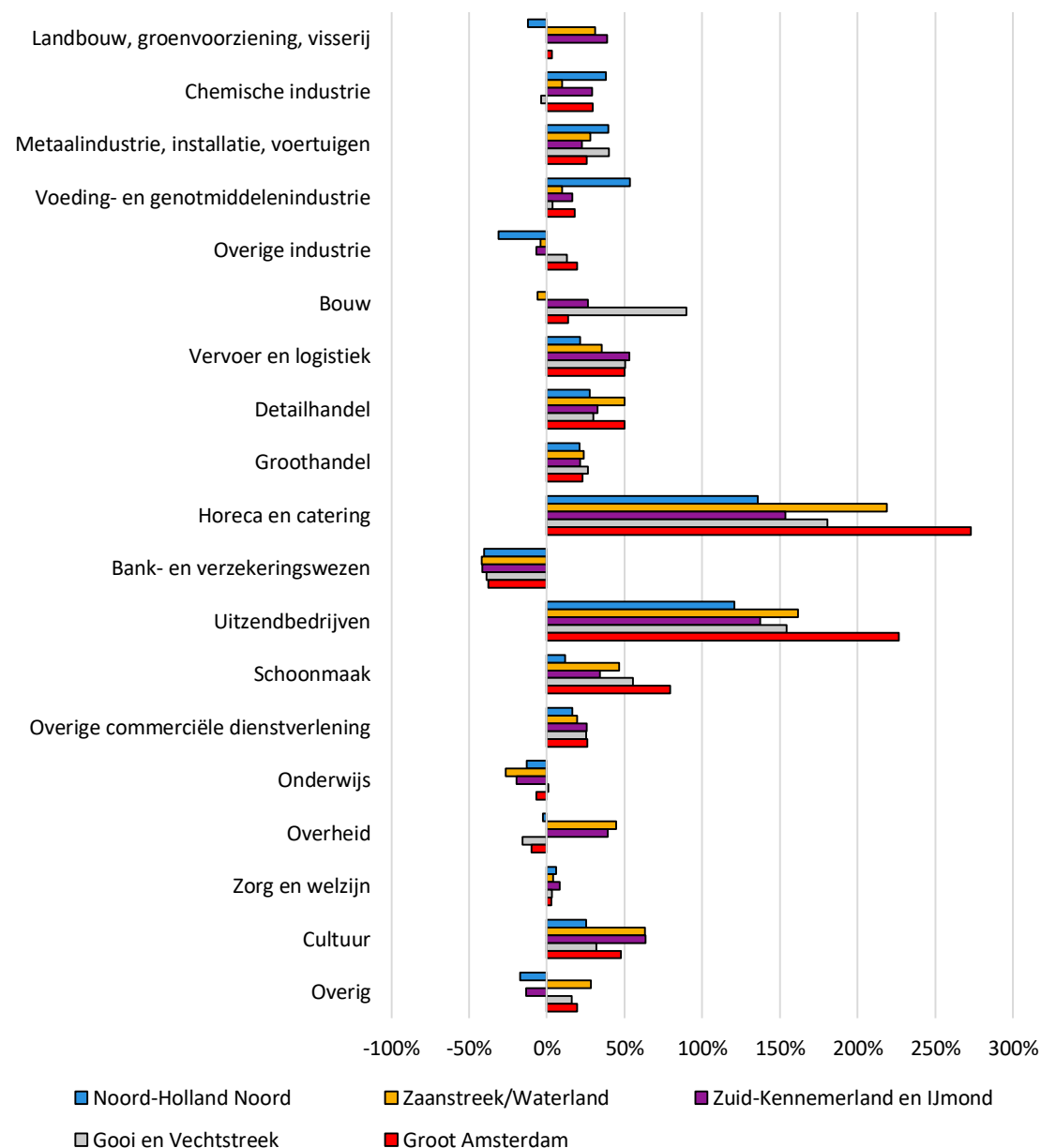

WW naar regio en sector

Bij het merendeel van de sectoren steeg in november 2020 het aantal WW-uitkeringen ten opzichte van november 2019. Alleen in bank en verzekeringswezen is het aantal WW-uitkeringen in alle Noord-Hollandse regio's gedaald in vergelijking met vorig jaar. In het onderwijs is het aantal WW-uitkeringen ook gedaald, met uitzondering van een kleine stijging in Gooi en Vechtstreek (+1%).

De horeca en catering en uitzendbedrijven zijn de zwaarst getroffen sectoren in alle regio's. In Groot Amsterdam is de toename WW-uitkeringen in deze sectoren het sterkst geweest, met een toename van +273% WW-uitkeringen in de horeca en catering en een toename van +226% uitkeringen bij uitzendbedrijven. Na Groot Amsterdam is de toename in deze sectoren het sterkst in Zaanstreek/Waterland (+219% voor horeca en +162% voor uitzendbedrijven).

Jaarmutatie WW-uitkeringen nov 2020 t.o.v. nov 2019 naar regio en sector

WW: Opleidingsniveau, geslacht en regio

WW-uitkeringen in Noord-Holland

Noord-Holland

Het aantal WW-uitkeringen is tussen februari en november het sterkst toegenomen onder werknemers met een laag en middelbaar opleidingsniveau. De toename is iets sterker onder mannen t.o.v. vrouwen tussen februari en november.

Jongeren worden economisch hard getroffen door de economische neergang. Het aantal lopende WW-uitkeringen is meer dan verdubbeld tussen februari en november. Jongeren hebben relatief vaker flexibele contracten die nu vaak niet verlengd worden.

Het aantal WW-uitkeringen neemt tussen oktober en november weer toe onder laag en middelbaar opgeleiden, onder mannen en onder werknemers van 50 jaar en ouder. Het aantal WW-uitkeringen nam iets af onder hoog opgeleiden, vrouwen en werknemers die jonger zijn dan 50. Tussen augustus en september nam het aantal WW-uitkeringen nog af voor alle groepen. De stijgende WW-uitkeringen in oktober en november laten de eerste effecten zien van de tweede gedeeltelijke lockdown die op 14 oktober inging.

Opleidingsniveau*	feb-20	okt-20	nov-20	Ontwikkeling nov t.o.v. feb	Ontwikkeling nov t.o.v. okt
Laag	7.942	10.294	10.488	32,1%	1,9%
Middelbaar	10.663	14.359	14.530	36,3%	1,2%
Hoog	12.993	15.316	15.104	16,2%	-1,4%
Niet bekend	7.459	12.585	12.710	70,4%	1,0%
Geslacht	feb-20	okt-20	nov-20	Ontwikkeling nov t.o.v. feb	Ontwikkeling nov t.o.v. okt
Man	18.997	25.606	25.996	36,8%	1,5%
Vrouw	20.060	26.948	26.836	33,8%	-0,4%
Leeftijd	feb-20	okt-20	nov-20	Ontwikkeling nov t.o.v. feb	Ontwikkeling nov t.o.v. okt
< 27 jaar	2.687	6.047	6.011	123,7%	-0,6%
27 - 50 jaar	20.744	28.669	28.651	38,1%	-0,1%
>=50 jaar	15.626	17.838	18.170	16,3%	1,9%

*Let op: het betreft WW-rechten (1 persoon kan meerdere rechten hebben)

Laag: t/m MBO1
Middelbaar: MBO 2,3 en 4
Hoog: HBO/WO

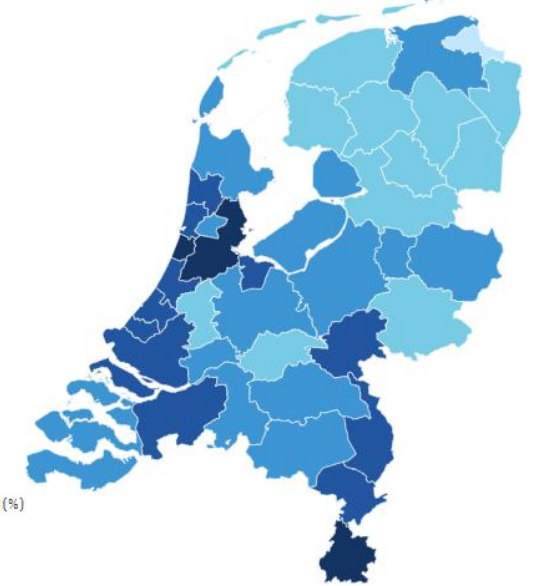

Gebruik steunmaatregelen (1)

Het [CBS](#) heeft op 2 oktober cijfers gepubliceerd over het gebruik van steunmaatregelen (NOW, TOGS of belastinguitstel). In Noord-Holland maakte 49% van de bedrijfsvestigingen met 2 of meer werkzame personen gebruik van een van de financiële regelingen in verband met de coronacrisis. Dat is, na Limburg, het hoogste aandeel van alle provincies.

CBS: 'In de noordelijke provincies werd in verhouding aan minder bedrijfsvestigingen steun verleend dan in het westen en zuidoosten van Nederland. Ruim de helft van de vestigingen in Groot-Amsterdam en Zuid-Limburg maakten gebruik van minimaal één regeling (53%). In de gemeente Amsterdam gebruikte 55% van de bedrijfsvestigingen een of meerdere steunmaatregel.

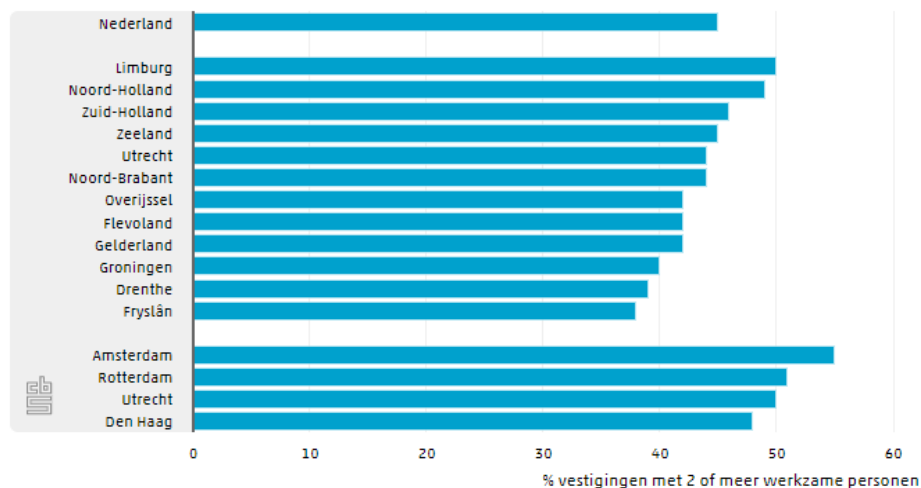
Vooraf bedrijven in de horeca, overige persoonlijke dienstverlening (zoals kappers en schoonheidssalons) en de cultuursector ontvingen steun in de vorm van NOW-I, TOGS of uitstel van belastingbetaling. Van alle bedrijven met 2 tot 250 werkzame personen die onder het eerste noodpakket gebruik maakten van TOGS, NOW-I of uitstel van belastingbetaling, had de helft het tweede kwartaal van 2020 een omzetsdaling van 25% of meer ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder.'

Bron: CBS, RVO, Belastingdienst, UWV, Techleap.nl, Qredits

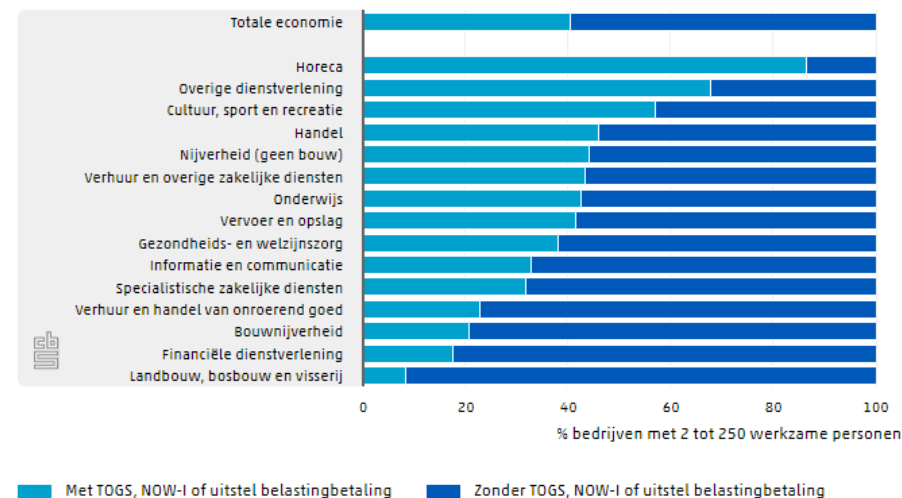
1) Vestigingen met 2 of meer werkzame personen

Bedrijven met minstens 1 steunmaatregel, 31 augustus 2020

Bron: CBS, RVO, Belastingdienst, UWV, Techleap.nl, Qredits

Bedrijven met en zonder steun, 31 augustus 2020

Bron: CBS, RVO, Belastingdienst, UWV

Gebruik steunmaatregelen (2)

Het UWV heeft op 20 november nationale cijfers gepubliceerd over het gebruik van de NOW in relatie tot baanverlies.

UWV

‘Het aantal banen van werknemers is tussen februari en juli met 125 duizend (-1,5%) gedaald. Vooral in de zakelijke diensten (reisbureaus, beveiliging, schoonmaak, uitzendbureaus) en horeca, cultuur, sport & recreatie, nam het aantal banen af. Daarnaast zijn door de overheidssteun banen behouden gebleven. Zo valt de banenkrimp in de luchtvaart tot nu toe mee. Ook zijn er enkele sectoren die vooralsnog weinig tot geen last hebben van vraaguitval. Dat geldt met name voor de landbouw, goederenvervoer en voedingsindustrie. De detailhandel food is de enige sector die gegroeid is door de coronacrisis.’

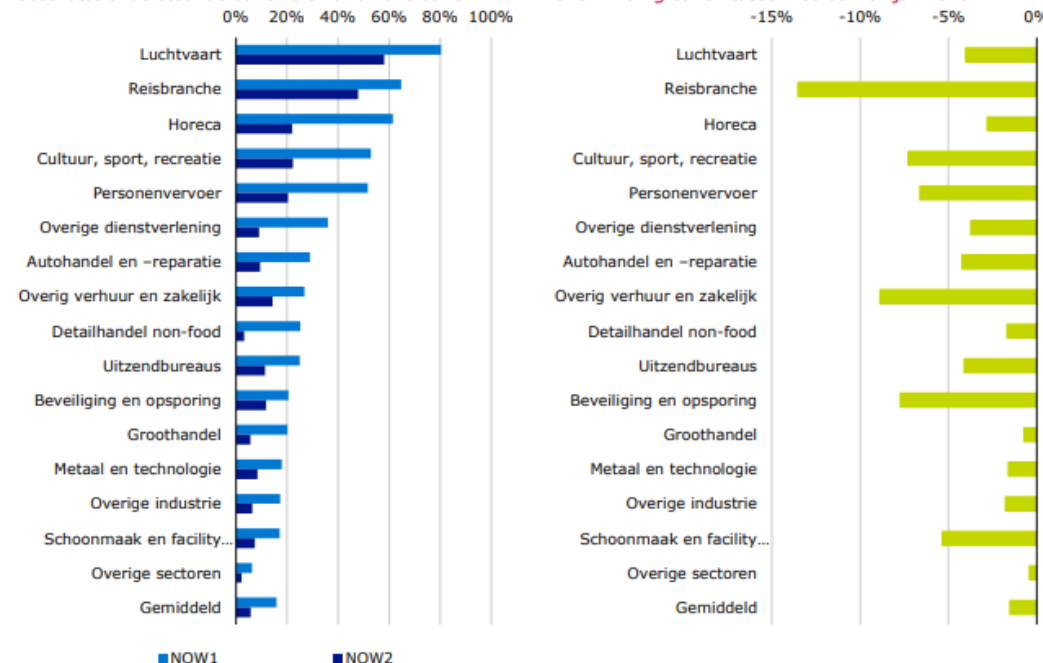
‘De NOW-subsidie is, om snel tot hulp te kunnen zijn, gebaseerd op het verwachte omzetverlies van het bedrijf en niet direct gekoppeld aan specifieke banen. Dat maakt het lastig om goed zicht te krijgen op de effecten van de coronacrisis op de werkgelegenheid. Om toch een indicatie te geven van de banen die wel geraakt worden door de coronacrisis, maar niet verdwenen zijn omdat een bedrijf NOW ontvangt, doen we de aanname dat het percentage verwacht omzetverlies een indicatie geeft voor het aantal banen dat geraakt wordt door de crisis.’

Figuur 5 toont de 15 sectoren met naar schatting het hoogste aandeel banen ondersteund door de overheid. De luchtvaart staat bovenaan met naar schatting 80% van de banen ondersteund met de NOW-1 (op basis van mate omzetverlies), en bijna 60% met de NOW-2. De totale werkgelegenheid in de luchtvaart is met 4% afgenomen. Door de loonsubsidie is dat relatief weinig voor een zwaar getroffen sector. Wat kan meespelen is dat in de luchtvaart vooral met vaste banen (92%) wordt gewerkt.

In de reisbranche is het beeld anders. Hoewel ook de reisbranche een beroep kan doen op de noodsteun van het kabinet heeft dit niet kunnen voorkomen dat de werkgelegenheid met bijna 14% gedaald is. Mogelijk hielden veel reisbureaus al rekening met een langdurige vraaguitval. In de reisbranche is 27% van de banen een flexbaan, waardoor een deel van de banenkrimp kon worden gerealiseerd door aflopende contracten niet te verlengen.

In enkele sectoren is een laag aandeel banen ondersteund door de NOW, terwijl ze wel geraakt werden door de coronacrisis. Dat geldt bijvoorbeeld voor de schoonmaak en facility management. In deze sector is het aantal banen van werknemers in juli 5% lager dan februari. Er was minder werk doordat onder andere kantoorgebouwen en NOW naar sector sinds de start van de crisis minder gebruikt werden door het vele thuiswerken. Er is relatief weinig gebruik gemaakt van NOW, veel schoonmakers zijn in de WW beland.’

Figuur 5 Top-15 sectoren met het hoogste aandeel banen ondersteund door NOW1 en NOW2
Geschatte ondersteunde banen als % van alle banen Ontwikkeling banen tussen februari en juli 2020

Bron NOW: UWV.

Bron banen: CBS, aangevuld met eigen berekeningen op basis van de UWV Polisadministratie en het SUWI Bedrijvenregister.

Vacatures

Noord-Holland

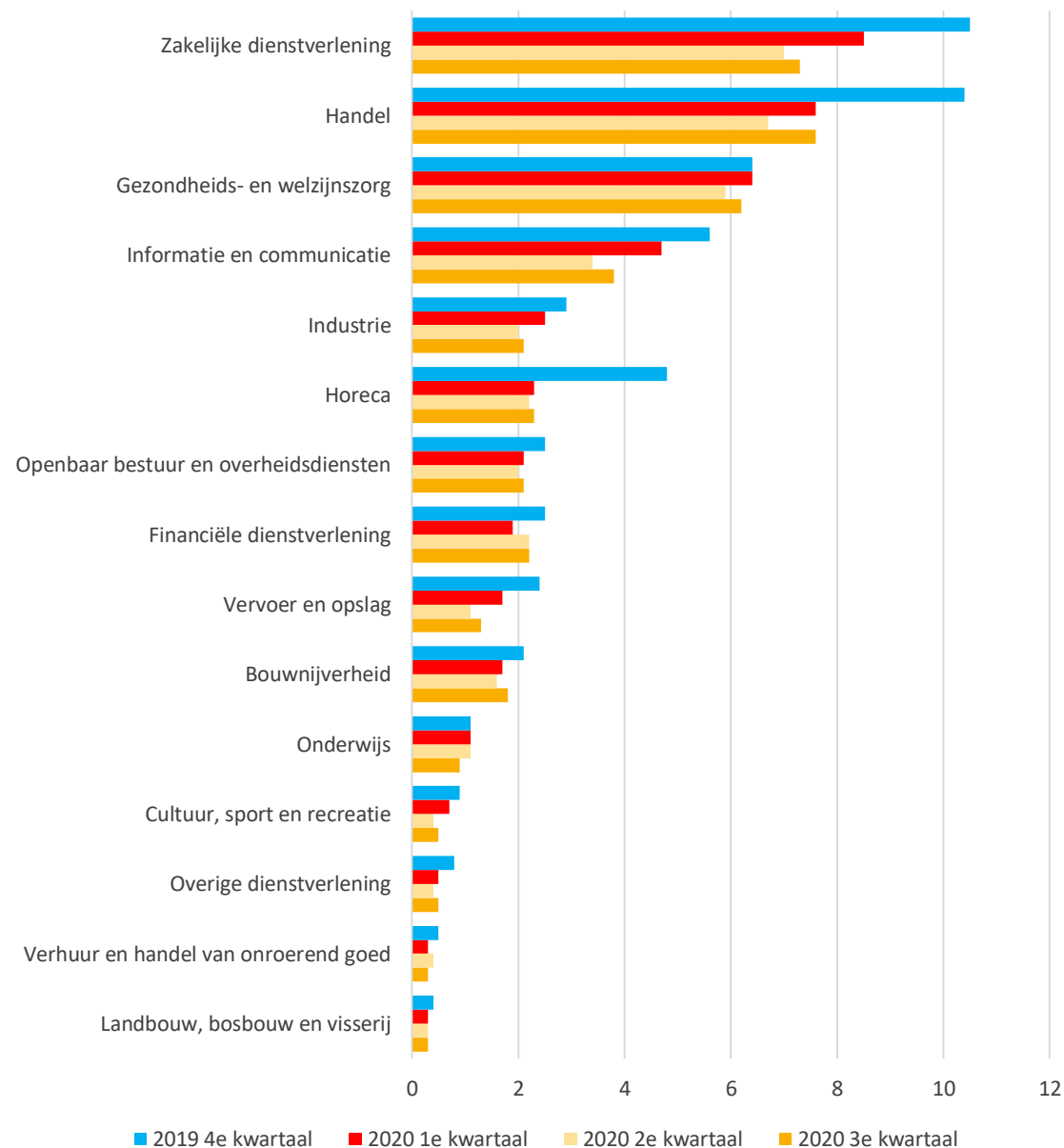
Het CBS publiceert ieder kwartaal het aantal openstaande vacatures naar beroepsklasse. In de grafiek is het aantal openstaande vacatures in het 4^e kwartaal van 2019, 1^e kwartaal, 2^e kwartaal en 3^e kwartaal van 2020 vergeleken voor Noord-Holland.

Het aantal openstaande vacatures is in de meeste beroepsklassen gelijk gebleven of iets gestegen in het 3^e kwartaal in vergelijking met het 2^e kwartaal. Alleen in de verhuur en handel van onroerend goed en in het onderwijs is het aantal openstaande vacatures iets gedaald.

In veel beroepsklassen is het aantal openstaande vacatures nog niet op het pre-coronaniveau. Bijvoorbeeld in de zakelijke dienstverlening, handel en in de horeca is het verschil tussen het 4^e kwartaal 2019 en het 3^e kwartaal 2020 nog erg groot.

De mogelijke effecten van de tweede lockdown zullen in de cijfers van het vierde kwartaal duidelijker worden.

Noord-Holland: openstaande vacatures (x1.000)

Consumentenvertrouwen

Het consumentenvertrouwen wordt gemeten door het CBS en geeft inzicht in de opvattingen en verwachtingen van Nederlandse consumenten ten aanzien van de algemene economische ontwikkelingen en de eigen financiële situatie. Het consumentenvertrouwen lag in 2018 op het hoogste niveau ooit en is hierna gedaald.

De meest recente landelijke meting is van 22 september. CBS: 'De stemming onder consumenten is in september nauwelijks veranderd, meldt het CBS. Het consumentenvertrouwen kwam uit op -28, tegen -29 in augustus. Consumenten waren iets minder pessimistisch over het economisch klimaat. De koopbereidheid bleef hetzelfde.'

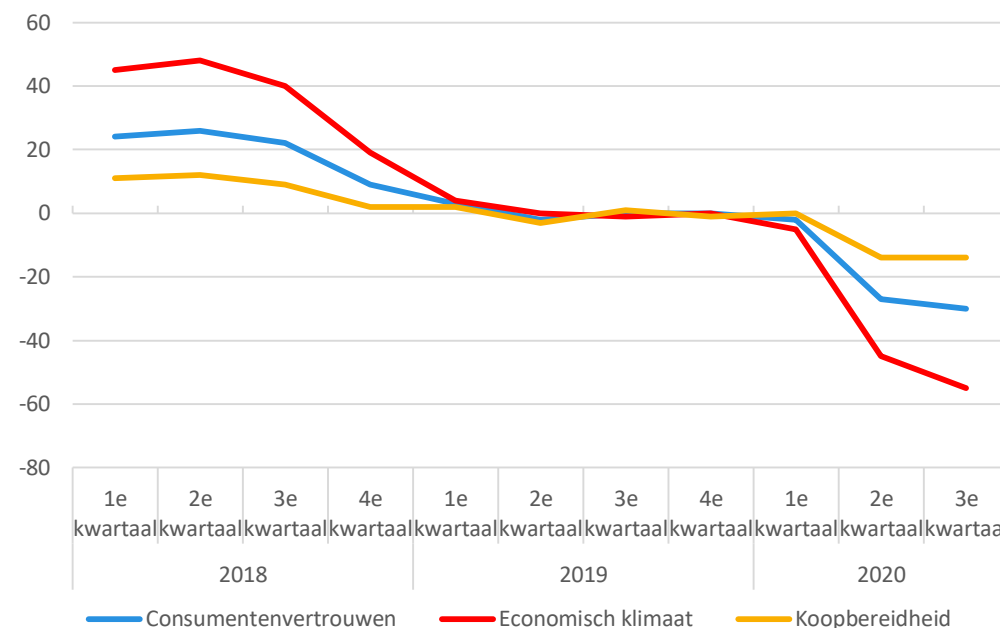
Op provinciaal niveau zijn de recentste gegevens voor het 3^e kwartaal van 2020. Het consumentenvertrouwen is iets gedaald (-3). De verwachting voor het economisch klimaat is het sterkste gedaald (van -45 naar -55). Tenslotte is de koopbereidheid gelijk gebleven, maar nog wel negatief.

Het percentage respondenten wat verwacht dat de werkloosheid in Nederland de komende 12 maanden sterk, of een beetje, gaat stijgen is iets gestegen (+3%) tussen het 2^e kwartaal (85%) en het 3^e kwartaal (88%).

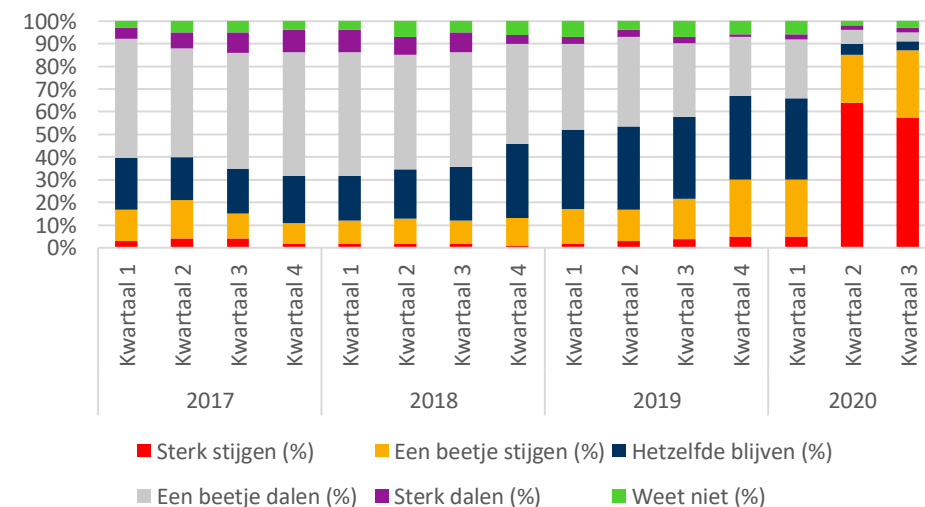
Toelichting

De indicator van het consumentenvertrouwen is het gemiddelde van de saldi van de percentages van positieve en negatieve antwoorden op de vragen over de economische situatie in de afgelopen en komende 12 maanden, de financiële situatie van het huishouden in de afgelopen en komende 12 maanden en of het een gunstige tijd is om grote aankopen te doen. De indicator van het economisch klimaat is het gemiddelde van de saldi van het percentage van positieve en negatieve antwoorden op de vragen over de economische situatie in de afgelopen en komende 12 maanden. De indicator van de koopbereidheid is het gemiddelde van de saldi van de percentages van positieve en negatieve antwoorden op de vragen over de financiële situatie van het huishouden in de afgelopen en komende 12 maanden en of het een gunstige tijd is om grote aankopen te doen. De indicatoren kunnen een waarde aannemen van -100 (iedereen antwoordt negatief) tot +100 (iedereen antwoordt positief). Bij een waarde van 0 is het aandeel pessimisten gelijk aan het aandeel optimisten.

Noord-Holland: consumentenvertrouwen

Noord-Holland: verwachtingen consumenten werkloosheid

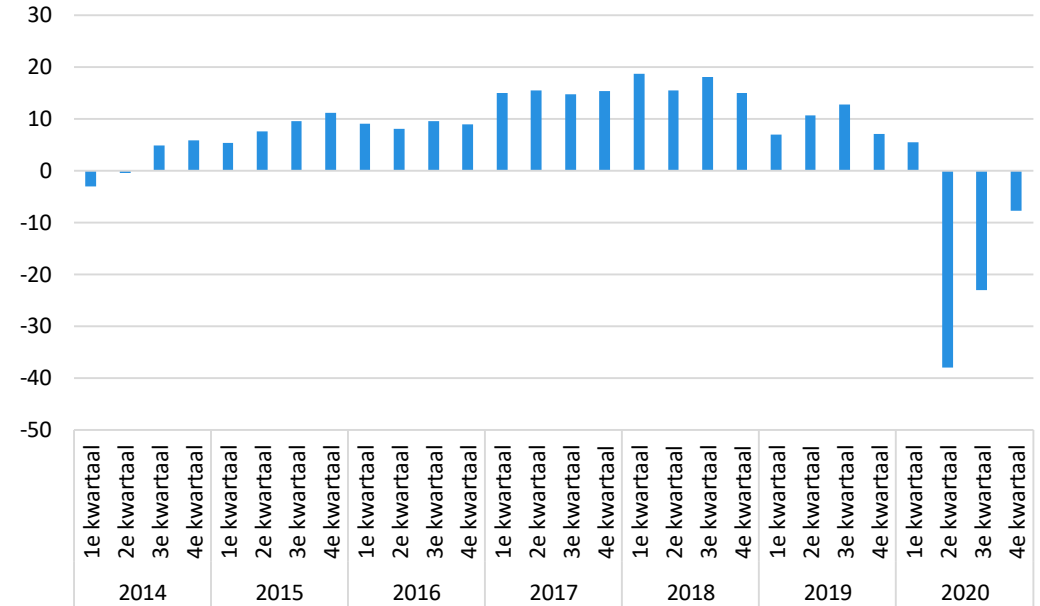
Vertrouwen bedrijfsleven

Het ondernemersvertrouwen en de verwachtingen van ondernemers voor het toekomstige economische klimaat geven inzicht in de (economische) stemming van het Noord-Hollandse bedrijfsleven. De cijfers worden per maand door het CBS verzameld.

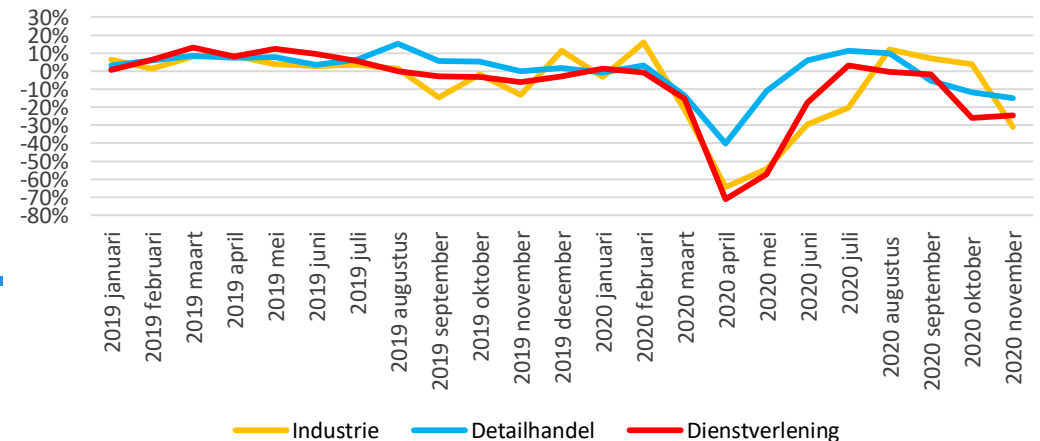
Na een drastische daling in ondernemersvertrouwen in het 2^e kwartaal van 2020 neemt het ondernemersvertrouwen weer iets toe. Aan het begin van het 4^e kwartaal is er weer iets meer vertrouwen in vergelijking met het 3^e kwartaal, maar zijn ondernemers nog wel gemiddeld negatief (-7,7).

Tussen oktober en november is de verwachting voor het economisch klimaat voor de komende drie maanden negatiever geworden in de industrie (-35%). Het saldo is voor de detailhandel is ook gedaald (-3%). Het saldo voor de dienstverlening is iets gestegen (+1%), maar nog wel negatief.

Ondernemersvertrouwen (%) per kwartaal

Noord-Holland: verwacht economisch klimaat, komende 3 maanden

Faillissementen

Noord-Holland

Het CBS publiceert maandelijks het aantal faillissementen. Na een piek in faillissementen in april is het aantal faillissementen tot oktober afgenomen in Noord-Holland. In november is het aantal faillissementen weer wat gestegen, er werden 50 bedrijven, instellingen of eenmanszaken failliet verklaard. In oktober waren dit er 26.

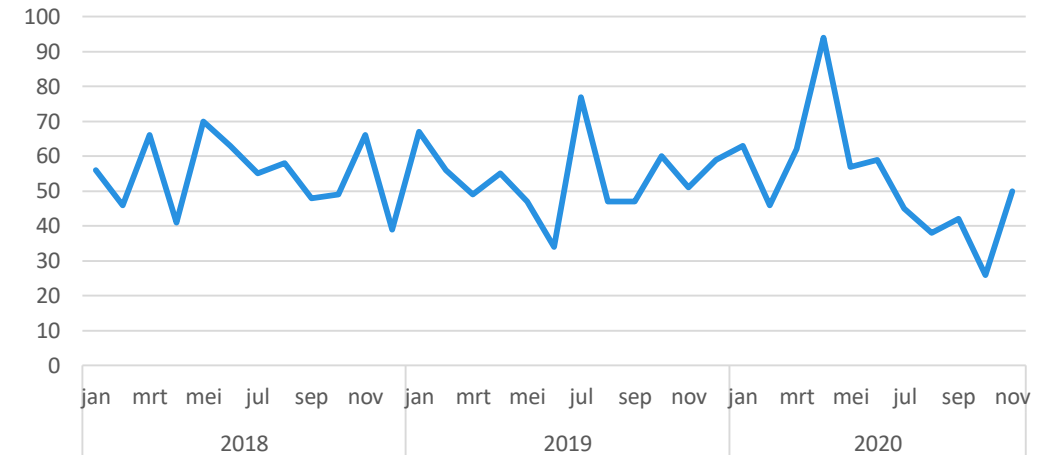
Nederland

CBS: 'Het aantal voor zittingsdagen gecorrigeerde faillissementen fluctueert aanzienlijk. Dalingen en stijgingen volgen elkaar snel op. Het aantal uitgesproken faillissementen piekte met 816 in mei 2013. Daarna nam het aantal faillissementen tot en met augustus 2017 af. Vervolgens bleef de trend tot juli 2020 redelijk vlak. Sindsdien is de trend dalend en in oktober bereikte het aantal faillissementen het laagste niveau na augustus 1999. Ook in november was het aantal uitgesproken faillissementen relatief laag.'

Van alle bedrijfstakken hadden de financiële instellingen het grootste aantal faillissementen, namelijk 25. Dat zijn er 6 meer dan in oktober. Relatief gezien werden er in november de meeste faillissementen uitgesproken in de sector vervoer en opslag.'

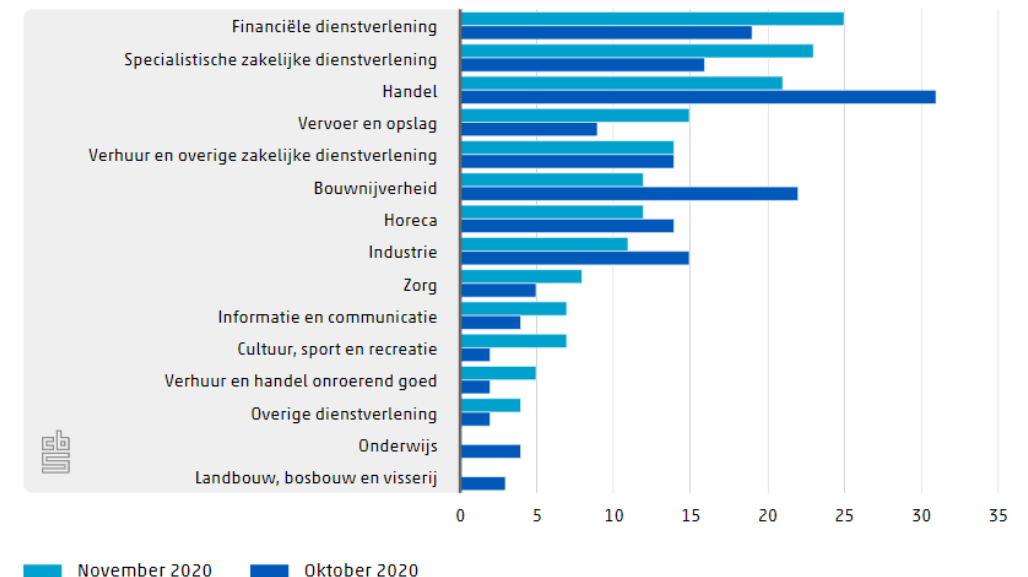

Aantal faillissementen in Noord-Holland

Nederland

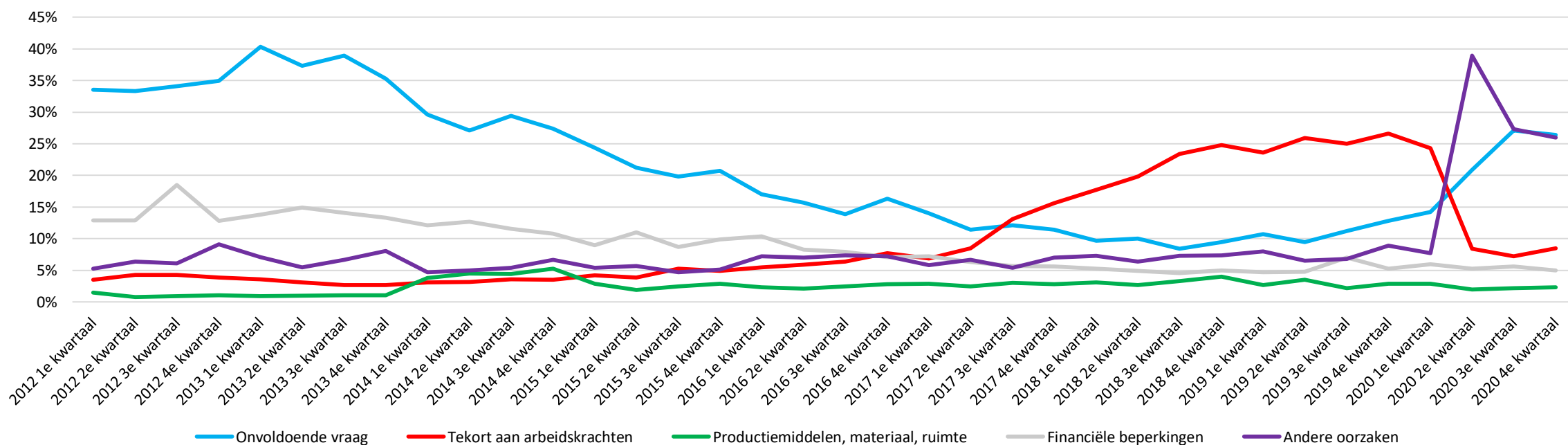
Aantal faillissementen van bedrijven en instellingen (excl. eenmanszaken) naar bedrijfstak

Belemmeringen bedrijfsleven

De conjunctuurenquête van het CBS laat zien of bedrijven in Noord-Holland belemmeringen ervaren door onvoldoende vraag, arbeidskrachten, productiemiddelen, materialen, ruimte en financiën of door andere oorzaken. De enquête wordt ieder kwartaal uitgevoerd. Van 2012 tot 2016 was onvoldoende vraag een veel genoemde belemmering, hierna steeg het tekort aan arbeidskrachten. Dit tekort zal door de coronacrisis waarschijnlijk gaan dalen. In het 2e kwartaal van 2020 is tekort aan arbeidskrachten als belemmering al flink gedaald t.o.v. het 1e kwartaal. In het 4e kwartaal wordt een tekort aan arbeidskrachten weer iets meer als een belemmering ervaren in vergelijking met het 3e kwartaal. Onvoldoende vraag is als belemmering iets gedaald in het 4e kwartaal t.o.v. het 3e kwartaal. Andere oorzaken als belemmering zijn ook weer wat gedaald. Onder andere oorzaken zullen waarschijnlijk veel belemmeringen vallen die door corona veroorzaakt worden.

Noord-Holland: ervaren belemmeringen bedrijfsleven

Bron: CBS

Demografie

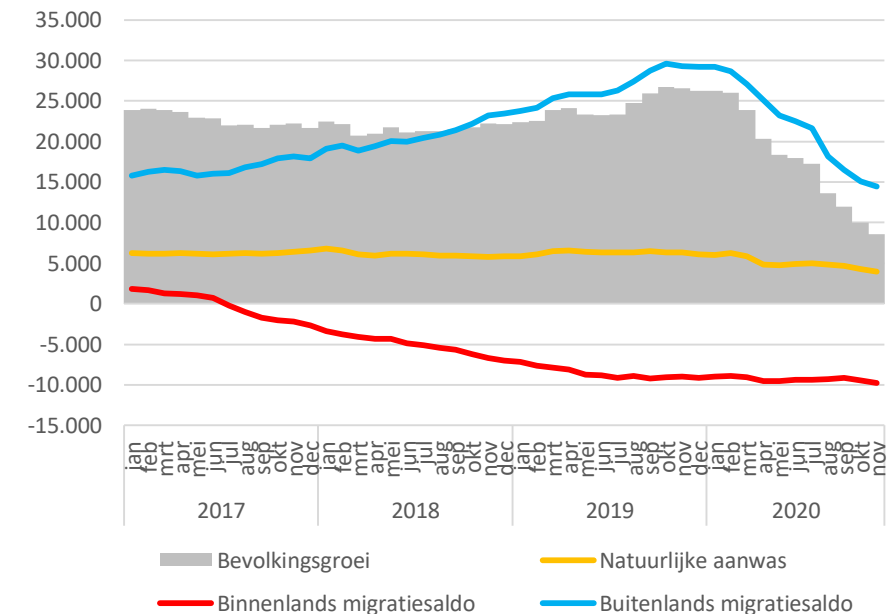
Bevolkingsontwikkeling

De bevolkingsontwikkeling wordt door het CBS per maand bijgehouden. De coronacrisis heeft vooral effect op de natuurlijke aanwas (meer sterfte) en op de buitenlandse migratie.

De toename van de buitenlandse migratie in de afgelopen jaren hing sterk samen met de groeiende economie. Een economische recessie en het instellen van reisbeperkingen heeft de afgelopen maanden tot een lager buitenlands migratiesaldo geleid, waardoor de bevolkingsgroei afnam.

Tussen september en november is het buitenlands migratiesaldo en daarmee ook de bevolkingsgroei verder afgenomen. De natuurlijke aanwas is ook iets verder gedaald. Het binnenlands migratiesaldo schommelt rond de -10.000

Noord-Holland: bevolkingsontwikkeling
voortschrijdend jaartotaal per maand

Uitgelicht: Bevolkingsgroei

Lagere bevolkingsgroei

Het CBS heeft op 5 januari twee nieuwsberichten gepubliceerd over de bevolkingsgroei in de periode januari tot december 2020:

Bevolkingsgroei in 2020 gehalveerd

Bevolkingsgroei grotere steden stukt door lage immigratie

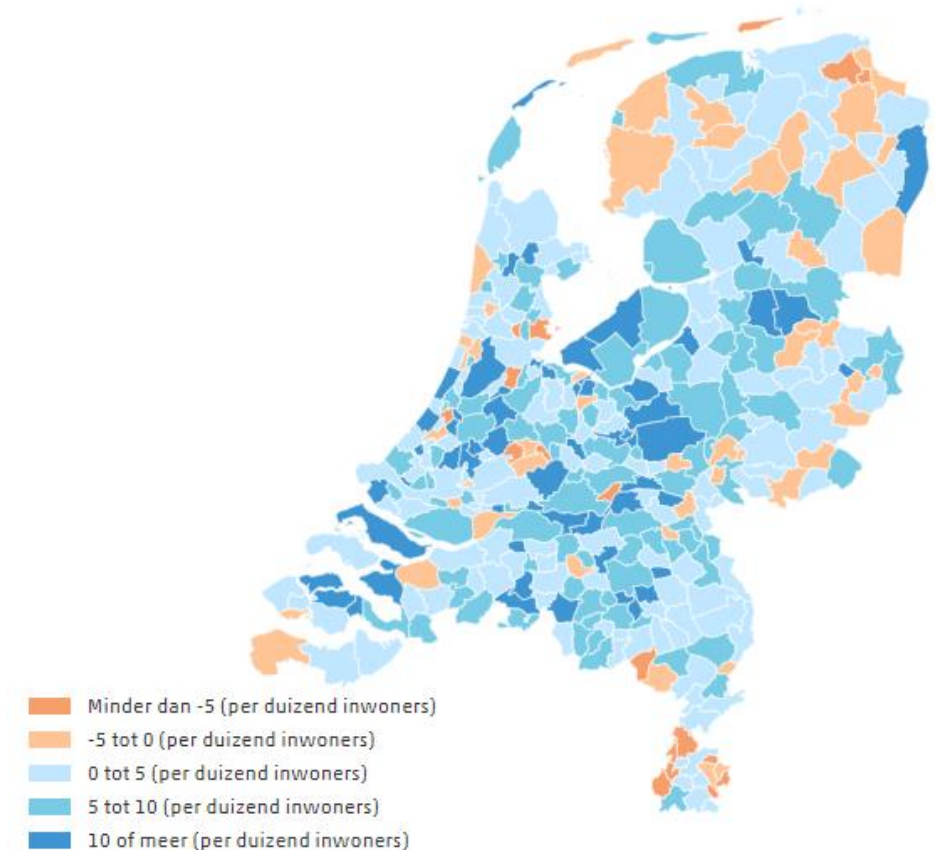
CBS: 'De bevolking van Nederland groeide in coronajaar 2020 minder snel dan in voorgaande jaren. Er kwamen naar schatting 63 duizend inwoners bij, de helft minder dan in 2019. Er kwamen vooral minder immigranten in 2020, en ook zijn er meer mensen overleden. Aan het eind van het jaar telde Nederland bijna 17,5 miljoen inwoners.'

In 2020 is de bevolking van de tien grootste gemeenten veel minder gegroeid dan een jaar eerder. Dat komt vooral door de lagere immigratie. Net als in 2019 groeiden enkele kleinere gemeenten aan de rand van grote steden in 2020 het hardst, maar er was ook sterke groei in sommige kleinere gemeenten buiten de Randstad. In 65 van de 355 gemeenten kromp de bevolking.'

In Noord-Holland was de daling van de bevolkingsgroei nog groter dan in Nederland. De groei in 2020 was 1/3 van die in 2019. Van januari tot december 2019 groeide de bevolking met 26.895 inwoners, in dezelfde periode in 2020 was dit 9.060.

Bevolkingsontwikkeling, 2020*

Bevolkingsontwikkeling

* voorlopige cijfers tot 1 december

Woningbouw

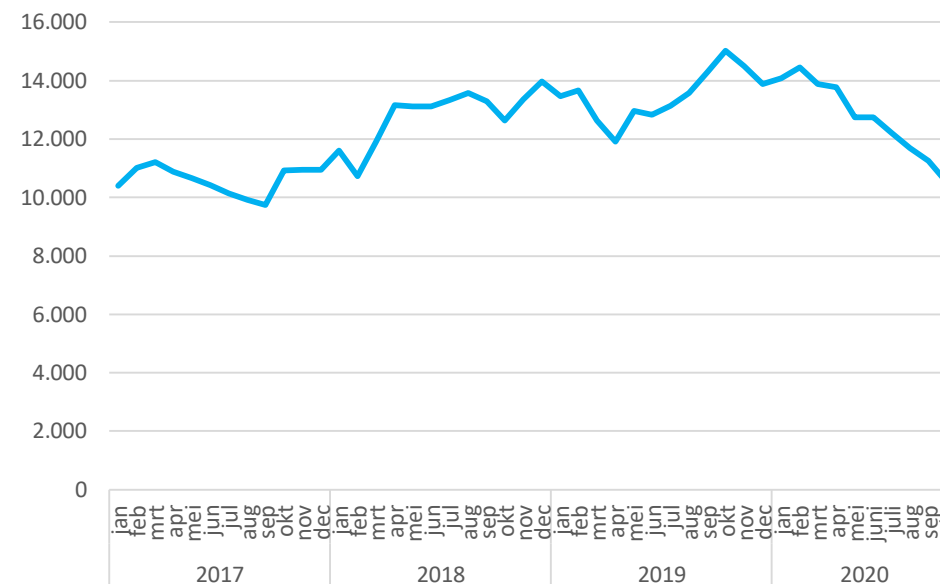
Opgeleverde nieuwbouwwoningen

Het CBS publiceert maandelijks het aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen. De cijfers lopen tot en met oktober 2020. Tot nu toe is een gestage daling zichtbaar. Het aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen nadert de 10,5 duizend per jaar.

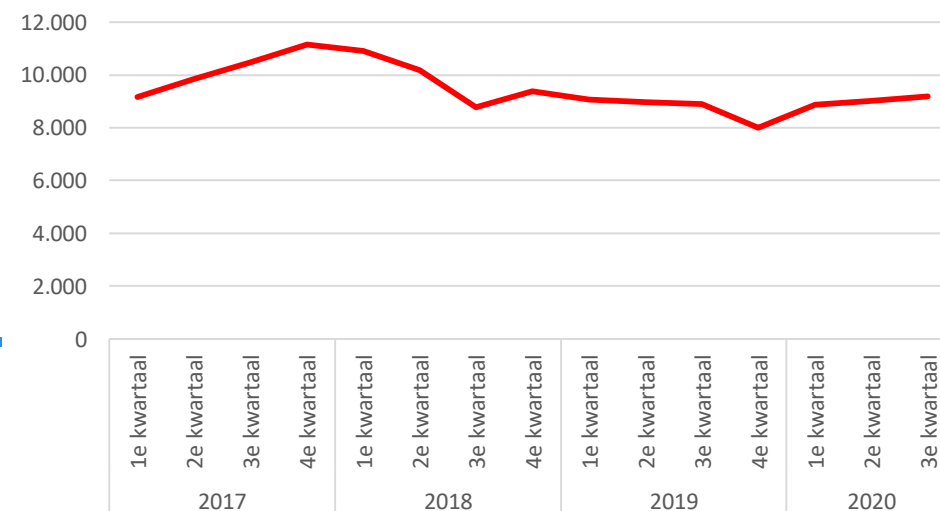
Bouwvergunningen

Na een dip in het 4^e kwartaal van 2019 is het voortschrijdend jaartotaal van het aantal verleende bouwvergunningen toegenomen van 8.000 naar ruim 9.000 in het derde kwartaal van 2020. Bouwvergunningen zijn een belangrijke indicator voor de toekomstige nieuwbouwproductie.

Noord-Holland: aantal nieuwbouwwoningen
voortschrijdend jaartotaal per maand

Noord-Holland: verleende bouwvergunningen
voortschrijdend jaartotaal per maand
(aantal woningen)

Woningmarkt

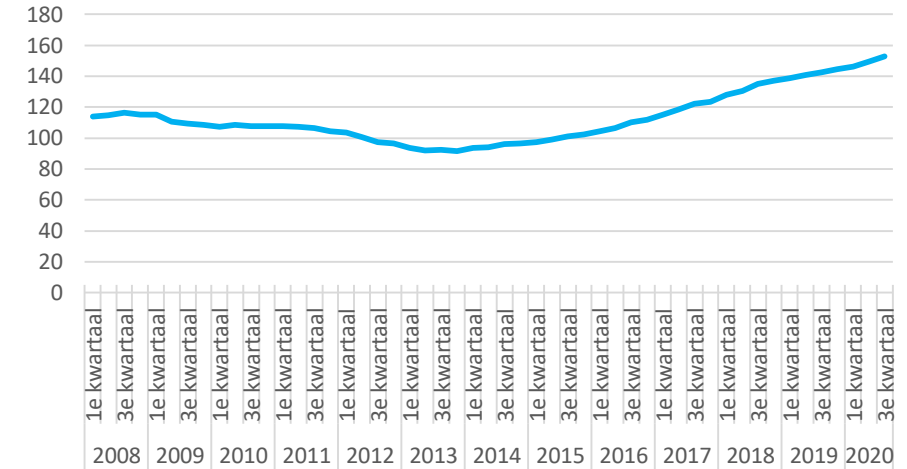
Verkooprijzen

Het CBS publiceert per kwartaal samen met het Kadaster het aantal verkochte woningen en de prijsindex voor koopwoningen. De meeste recente cijfers zijn voor het derde kwartaal 2020. De prijsindex daalde in de periode 2008-2013. Hierna zijn de prijzen continu gestegen, ook in het tweede en derde kwartaal van 2020 was dit het geval.

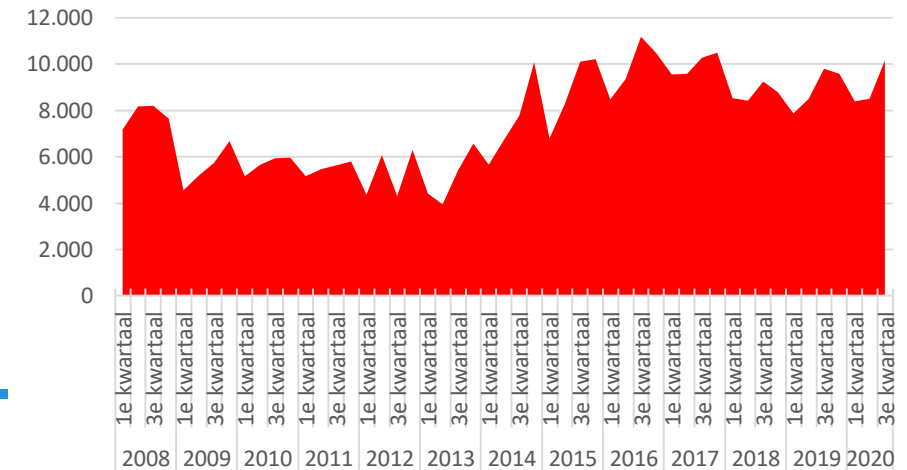
Aantal verkochte woningen

Tijdens de prijsdaling in de periode 2008-2013 lag het aantal verkochte woningen duidelijk lager dan in de jaren hierna. Het aantal verkochte woningen in het derde kwartaal van 2020 was iets hoger dan het derde kwartaal van 2019.

Noord-Holland: Prijsindex bestaande koopwoningen (2015 = 100)

Noord-Holland: aantal verkochte koopwoningen

Internationale bereikbaarheid

Schiphol

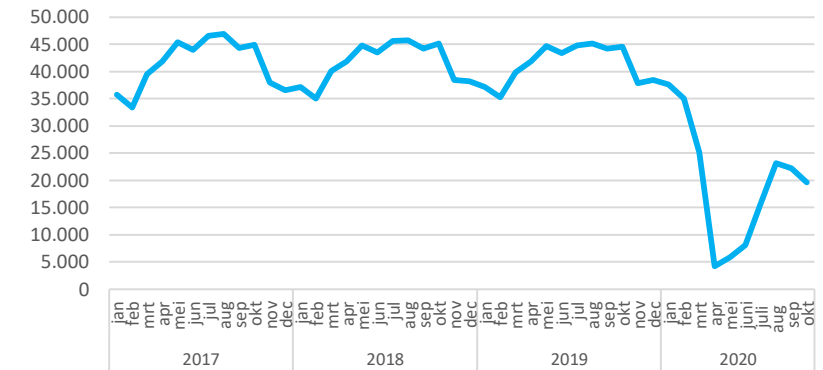
Maandelijks brengt het CBS het aantal vluchten, passagiers en het goederenvervoer in beeld. De meest recente cijfers zijn van oktober 2020. Het aantal vluchten fluctueert per seizoen, maar is drastisch gedaald sinds de coronamaatregelen. Na een dieptepunt in april is het aantal vluchten en passagiers toegenomen tot september. Tussen september en oktober is het aantal vluchten en passagiers weer wat gedaald. Het goederenvervoer is tussen september en oktober wel verder toegenomen. In vergelijking met oktober 2019 is het aantal vluchten met -56% gedaald, het aantal passagiers met -82% en het goederenvervoer met -2%.

Haven Amsterdam

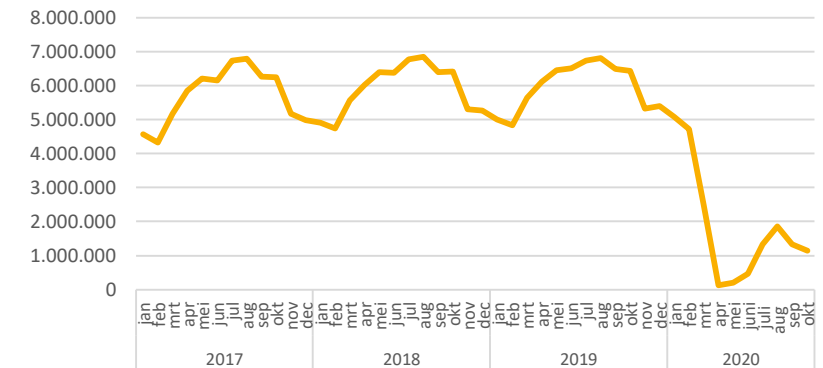
De overslag in de Amsterdamse haven is in de eerste negen maanden van 2020 met 14% gedaald ten opzichte van dezelfde periode in 2019. Relatief de grootste daling was in het derde kwartaal (-21%). De volumedaling is onder andere het gevolg van de vraaguitval naar energie en transportbrandstoffen (benzine, kerosine, kolen).

Bron: [Gemeente Amsterdam](#)

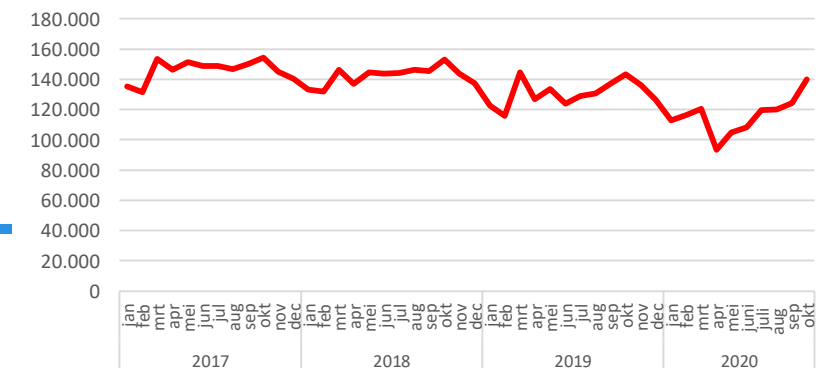
Schiphol: aantal vluchten

Schiphol: aantal passagiers

Schiphol: goederenvervoer in ton

Aantal gasten en overnachtingen logiesaccommodaties

Het CBS publiceert maandelijks het aantal gasten in logiesaccommodaties (hotels, kampeerterreinen, groepsaccommodaties etc.). Het aantal gasten en overnachtingen in logiesaccommodaties is seizoensgebonden.

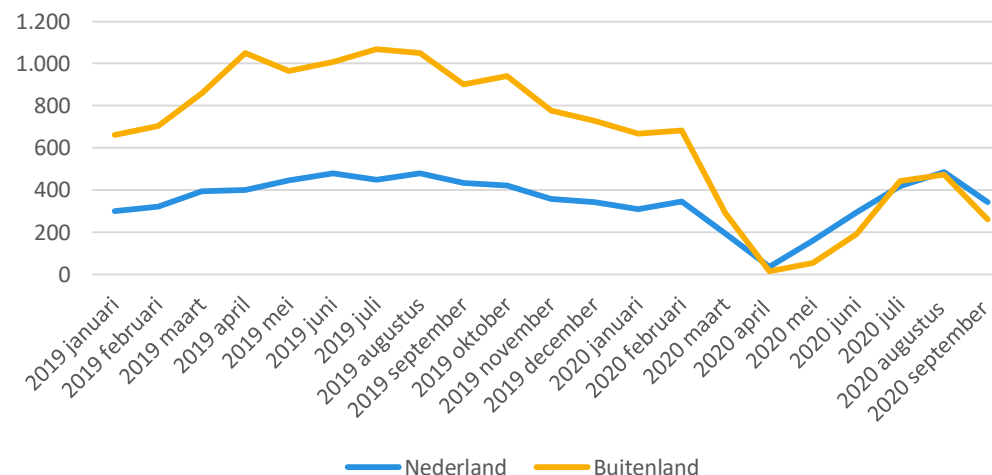
Het aantal gasten is tussen augustus en september 2020 afgenomen. Het aantal gasten uit het buitenland is in september 2020 een stuk lager dan in september 2019 met een afname van -71%. Het aantal Nederlandse gasten is in september 2020 ook afgenomen met -21% t.o.v. september 2019. In augustus 2020 was het aantal Nederlandse gasten nog wel op het niveau van augustus 2019.

Het totaal aantal gasten in logiesaccommodaties is in Noord-Holland tussen september 2019 en september 2020 afgenomen met -55%. Landelijk is het aantal gasten een stuk minder afgenomen met -21%.

Het aantal nachten dat gasten verblijven in logiesaccommodaties is ook gedaald in Noord-Holland in september 2020 met -45% t.o.v. september 2019. Landelijk is het aantal overnachtingen afgenomen met -7% t.o.v. september 2019.

De verwachting is dat de sluiting van de horeca en andere coronamaatregelen van 14 oktober effect zullen hebben op het aantal gasten en aantal nachten in logiesaccommodaties.

Aantal gasten logiesaccommodaties Noord-Holland (x1000)

Aantal nachten logiesaccommodaties Noord-Holland (x1000)

Uitkomsten monitor

Samenvattend

Belangrijkste ontwikkelingen tot januari 2021:

- Snelle stijging werkloosheid, in het derde kwartaal is de %-toename van het aantal werklozen in Noord-Holland groter dan in Nederland
- In Noord-Holland is de toename van WW-uitkeringen groter dan landelijk, de toename zit vooral bij jongeren
- De toename van WW-uitkeringen is het grootst bij horeca, catering en uitzendbedrijven
- Daling aantal nieuwe vacatures, vooral bij handel, horeca en in de zakelijke dienstverlening
- Het gebruik van de steunmaatregelen ligt in Noord-Holland hoger dan landelijk
- Na een drastische daling in ondernemersvertrouwen in het 2e kwartaal van 2020 nam het ondernemersvertrouwen toe, maar is nog wel negatief
- Na een opleving in de zomer, is de verwachting voor het economisch klimaat bij consumenten en het bedrijfsleven voor de komende drie maanden weer negatiever geworden
- Het aantal faillissementen is laag
- Lagere bevolkingsgroei, vooral door een lager buitenlands migratiesaldo
- Nieuwbouw neemt af, aantal verleende bouwvergunningen stabiel, blijvende prijsstijging op de woningmarkt
- Daling vliegverkeer, in vergelijking met oktober 2019 is het aantal vluchten met -56% gedaald, het aantal passagiers met -82% en het goederenvervoer met -2%
- Sterke daling aantal gasten en overnachtingen in logiesaccommodaties met enig herstel in de zomer